

Abay Kálmán
alez. /Mildschütz/

1942.04.01.
/1918.évf./

H.M. /csendőrségi/ oszt. ea.ti.

1942.04.01. 1899.01.04. 1916.08.18. 1916.

Hadak Utjának szerk.

+ München /Né.o./ 1975.02.21.

1935. 1936 CSÓTI-TANR TANÁR

1916/ÉVF.

II. KER. ADONY SZÁRNYSZK.

B.L. 1974. XXVII. 7-12. 1975. XXVIII. 1-6.

Abay /Mildschütz/ Kálmán ezredes váratlanul, rövid szenvedés után 76 éves korában Münchenben, Nyugatnémetországban 1975. február 21-én elhunyt. A váratlan és hiányos friss hír az egészségcsendőr emigrációt fájdalommal töltötte el! 1917-ben avatták zászlóssá és azonnal frontra került. Haragosan elnyerte a Kis Ezüst Vitézségi Érmét, majd a Katonai Érdemkeresztet hadiszalagon és kardokkal. Az 1920-as évek elején hdgy-ként került a csendőrséghez. Levéltárunkban őrizzük hadnagyi fényképét! Kérhette volna felvételét a Vitézi Rendbe is, de ezt elhanyagolta. Kiváló tiszt volt, különféle beosztásokban szolgált, mint iskola és oktatótiszt, szárny és osztálypk, majd kiváló szervező képességei folytán a HM. XX. osztályán dolgozott megbecsült beosztásban. Kiváló szolgálataiért Horthy Miklós kormányzó a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével tüntette ki. Az emigrációban sokáig a Hadak Utján szerkesztője is volt. A Hadak Utján egyik példánya Hadur akarata folytán eljutott a belgrádi börtön egyik cellájába is /hihetetlen, de így történt!/, hol egyik halálra ítélt, majd 15 évi kényszermunkára csökkentett büntetését töltő csendőr szds kezébe került, aki levélben adott hírt önmagáról. A hősi halottnak hitt szds bajtársunk számára Abay ezds azonnal anyagi segítséget gyűjtött a csendőr emigrációtól, amit a jugoszláv hatóságok átadtak elítélt bajtársunknak, ki a 15 évi ártatlanul szenvedett büntetés kitöltése után a magyar hatóságoknak való kiadása előtt a szerb börtönőrök segítségével folytán /kik szorgalma és fegyelmezettsége miatt igen megszerették!/, az Abay féle pénzgyűjtés segítségével Triesztbe szökött és szabad földre került. Abay ezds gondoskodott arról, hogy börtönből szabadult szds bajtársunk később nyugatra kerülhessen. Abay Kálmán ezds melegszívű, kiváló bajtárs volt, nagy érdeme az emigráció magyar sajtótermékeinek több, mint két évtizedes, több ezer példányos gyűjteményének összeállítása és katalógizálása a hazai Széchényi Könyvtár és az igaz magyar történelem számára a haza felszabadulása idejére. Özvegyén kívül anyósa, csendőr és honvéd bajtársai gyászolják! Halála igen fájdalmas és súlyos veszteségünk!

Néhai Abay (Mildschütz) Kálmán ezredes 76 éves korában München-i (Ny. Németország) dolgozószobájában.

B.L.1969.01-08.XXII.évf.0L-08.sz.

Abay Kálmán ezds.

bajtársunkat 1969.01.03. Münchenben Néó-ban súlyos autóbaleset érte, aminek következtében nyakesigolyatörést szenvedett és három hónapra gipszágyba került. Állapota örvendetesen javul -

1969.01.03. Münchenben Néó-ban súlyos autóbaleset érte, aminek következtében nyakesigolyatörést szenvedett és három hónapra gipszágyba került. Állapota örvendetesen javul -

B.L. 1969.01-08.XXII.évf.0L-08.sz.

Abafalvy Sándor
nyug.alez.

Budapest, I. Attila-u. 69.sz.

1905.évf.

1937.alez. I.ker.pk.h. nyug.

Alács Gyula vitéz
hdgy.

1943.08.20.
/1943.08./

Cső.zlj. Galánta al.ti.

1943.09.01. 1921.12.14. 1943.08.20. 1943.

F.: Darvasy Erzsébet /1943 Komárom/

+ Kiskunfélegyháza 1994.02.15. Alsótemető

B.L.1994.XLVII.2.sz.13.o.

vitéz Alács Gyula cső.hdgy. a Galántai I.cső.zlj. al.ti-je,-
aki 1921.12.14-én született és 1943.08.20-án avatták hdgy-á
1944.02.15. Kiskunfélegyházán elhunyt.
/H.U.1994.máj-jun./

Tisztelt Perjési György csendőr hadnagy Úr!

Hosszas kihagyás után remélem, hogy jó egészségben találja levelem Önt, és kedves családját.

v. Alács Miklós vagyok Kiskunfélegyházáról. Körülbelül kilenc évvel ezelőtt kerestem meg néhai nagyapám, az Ön bajtársa, v. Alács Gyula csendőr hadnagy múltjával kapcsolatosan. Akkoriban, mint gyerek kezdtem el foglalkozni a családom történetével, melynek számomra legjelentősebb és érzelmi szálak miatt talán legféltebb részlete volt nagyapám története.

Akkoriban sikerült felvennem a kapcsolatot több korábbi Ludovikás akadémikussal is, akik Önhöz hasonlóan odaadással próbáltak segíteni megismerni a múltat, még hogyha érdemben sok információval nem is tudtak szolgálni.

Jelenleg a munkám – Kiskunfélegyháza Város Polgármesteri Hivatal Okmányiroda vezetője vagyok -, valamint társadalmi elfoglaltságaim – Motoros-sárkányrepülő Szakosztályvezető és oktató, stb. – engednek némi szabadidőt, így újra belekezdtem a NAGY feladatba, és elkezdtem összegyűjteni a családomat, felmenőimet érintő dokumentumokat, relikviákat, fotókat, és leírásokat. Igen aktívan, - pénzt, időt, fáradságot nem sajnálva – vettem magam munkába, és sikerült bizonyos adatokhoz hozzájutnom. Lassan, de nagyon lassan áll össze a kép, és ebben rendkívül nagy segítségemre vannak nagymamám – Alács Gyuláné, valamint édesanyám részéről az Ő szülei.

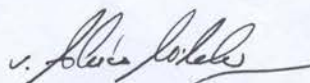
Nagyapám múltjáról csak csekély információt tudtam összeszedni, azonban még kitartok, hátha sikerül még fórumokon, egyéb személyektől, Hadtörténeti Múzeumban, stb. újabb, számomra jelentős adathoz jutnom. Legbüszkébb talán arra a könyvre vagyok, melyet eredeti példányban sikerült beszereznem és nagyapámat több helyen is ábrázolja a Ludovika Akadémián fotókon és leírásokban. A könyv címe: Ludovikás Évkönyv 1943.

Tisztelettel szeretném megkérni, hogy amennyiben egészsége és ideje engedi, küldjön néhány gondolatot a Ludovikás évekről, eseményekről, illetve az esetleges Galántai Csendőr Zászlóalj állományában történt eseményekről, napi tevékenységekről, hogy a családi információk teljes és hiteles értékűek lehessenek.

Továbbá kérem, fogadja szeretettel nagyapám egyetlen, saját tulajdonában fennmaradt katonai vonatkozású fényképének reprodukcióját, melyen több ludovikás tiszttel együtt látható. Talán az egyikük pont Ön lehet? Sajnos nem tudom. Az eredeti fotó egy nagyon apró fénykép volt, melyről számítógépes technikával készítettem ezt a nagyított változatot.

Hamarosan magamról is küldök egy képet, hogy el tudja képzelni, ki lehet az az unoka, aki a történelmi sötét dolgok ellenére is rendkívül büszke néhai nagyapjára, és hajthatatlanul kutat.

Kívánok Önnek és családjának nagyon jó egészséget, maradok örök tisztelettel:

v. Alács Miklós

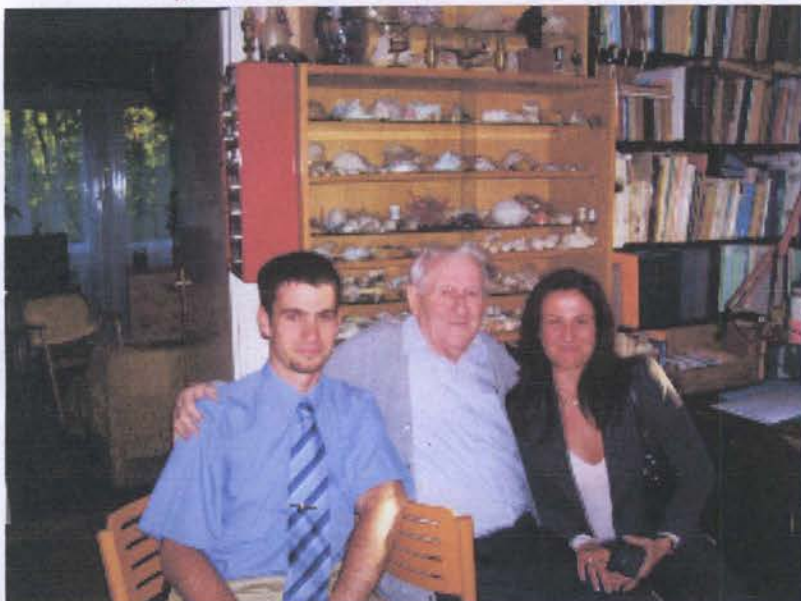
Kiskunfélegyháza, 2007.04.18.

v. Alács Miklós
6100 Kiskunfélegyháza, Damjanich u. 11.
Tel: 06-20-49-46-857

Csendőreskü - III. Kir. Honvéd Ludovika Akadémia 1943.08.20.

PERJÉSI GYÖRGY FŐÖG.
VITÉZ ALÁCS MIKLÓS

TRÉKA

Kiskunfélegyháza Város Polgármesteri Hivatal
Hatósági Osztály - Okmányiroda

Alács Miklós
irodavezető

6100 Kiskunfélegyháza, Petőfi tér 1.
Tel: 76/560-510 Fax: 76/461-941
mobil: 06-20/49-46-857
email: alacsmiklos@kiskunfelegyhaza.hu
web: www.kiskunfelegyhaza.hu

Objet : első levél

Date : átvrték 3. kvútna 2007 22:45

De : Alács Miklós <alacsmiklos@freemail.hu>

À : Perjési György <perjesigy@starkingnet.hu>

Tisztelt Perjési György úr!

Ezennel elküldöm első email leveletemet, hogy a későbbiek során egyszerűbb legyen a kommunikáció.

Rendkívül örültem a lehetőségnek, hogy megismerhettem személyesen is Önt és kedves feleségét! Sokat jelent hiteles forrásból értesülni a történelmi eseményekről, információkat szerezni családi és társadalmi eseményekről, amiért nagyon hálás vagyok.

Az ígért fotót a hétvégén elintézem, hogy a jövő héten postázhassam.

Csatoltan küldöm azt a három képet, amely Budapesti látogatásunk alkalmával készült. Én elraktam a családi archívumba, és a készülő anyagomhoz majd felhasználom.

Még aznap éjszaka átolvastam a két Csendőrségi Zsebkönyvet, és csak találtam benne valamit, aminek családi vonzata van:

- Besenyi Károly cs.ő. százados, Szombathelyi Őrsparancsnok Iskola 2. század, oktatótisztt!

Ő a nagyapám mostoha-anyjának az egyik testvére volt, és a családi elbeszélések szerint, nagyapámat ő irányította a csendőri pálya felé.

Ha esetleg bővebb információ, vagy kép akadna róla abban a hatalmas gyűjteményben, nagyon megköszönném, ha átküldené másolatban.

Ma megjött a postán a rendelt könyvem: Szakály Sándor - A Magyar Táborig Csendőrség !

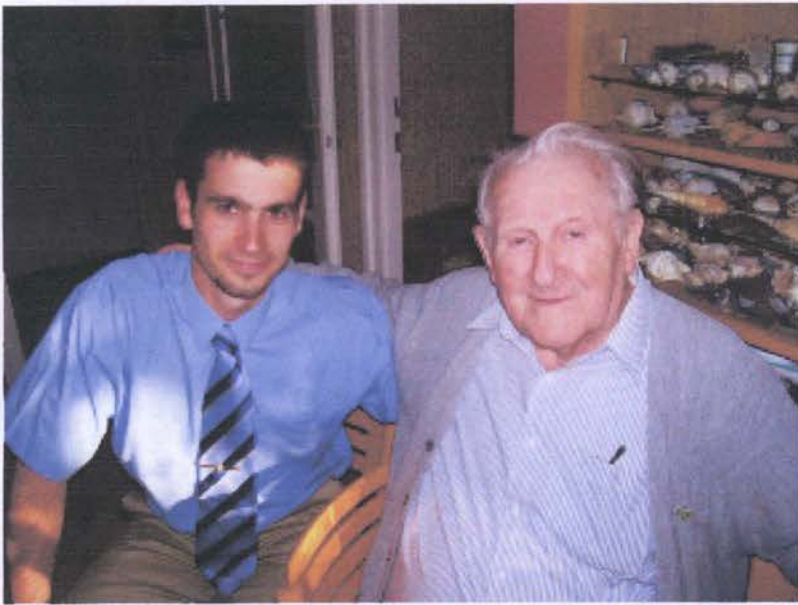
Ezen kívül ma megtaláltam antikváriumban a Csapó Csaba - A M.Kir. Csendőrség Története 1881-1914 című könyvét, amit már meg is rendeltem...

Aznap este hívtot Molnár Andor úr, és tájékoztatott, hogy javasolta felvételemet a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesületbe, ahonnan már meg is kaptam a jelentkezési lapot.

Most befejezem leveletemet, és hamarosan újra jelentkezem.

Jó egészséget kívánok, maradok tisztelettel:

Alács Miklós

„Elcsitul a szív, mely értünk dobogott,
pihen a kéz, mely értünk dolgozott,
aki szeret, az soha nem feled.”

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy felejthetetlen férjem, édesapánk, nagyapánk

vitéz Alács Gyula

ludovikás tiszt, nyugalmazott tanár

életének 73. évében, 1994. február 15-én csendesen elhunyt.

Drága halottunk hamvasztás utáni temetése 1994. február 25-én délután 3 órakor lesz
a kiskunfélegyházi Alsótemetőben.

Az engesztelő szentmise-áldozatot 1994. február 25-én reggel fél 8 órakor az Újtemplomban mutattatjuk be.

Soha el nem múló szeretetünk örködik nyugalmad felett!

Gyászolják: családja és akik életében szerették.

Táviratcím: Alács Gyuláné. 6100 Kiskunfélegyháza, Esze Tamás u. 2.

André László dr.
fhdgy.

1941.11.01.
/1939.o2.évf./

IV.cső.ker.

Zentai szárny pk. h-e **Sz.: BUDAPEST**

1941.11.01. 1915.01.16. 1943.08.20. 1939.02.

Gy.: - László

Michigan egy. USA könyvtáros tud.fok.

Illionis egy USA egy.nyilv.r.t. **1981.08.23. KINRAJ.**

F.: Éva

Galántai zlj.pc.szd-ának pk-a

budapesti harcok, a Várkert védelme

a korm. ifj.Miklós fiának kiszabadításának kísérlete Csaba pc.gk-va
BUDAPEST, KECSKEMÉTI- U. 5.sz.

B.L.1984.10.sz.4.o.

A Maryland-i egy. /USA/ ker.képesítését és oklevelét /Business Management of the U.of Maryland, and Lecturer! nyerte el ifj.André László, US.Army fhdgy. /Basterhoch laktanya, Pirmasens Pirmasens, BRD,, Ne.ö. dr.André László, volt n.kir.cső.fhdgy. fia, Katonai szolgálata mellett, főleg katonai egyetemi hallgatókat tanít a Maryland-i egy, kebelében a "computer tudományra
Dr.A.L.1984,05,11./

Meghalt 12. 2011

↙
ANDRÉ LÁSZLÓ

ANDRÉ LÁSZLÓ

1981. AUGUSZTUS

PORTER LORING
MORTUARIES
We'll Take Care of Everything

VISITATION AND SERVICES | LOCATIONS

[Click Here to View Guestbook Entries Submitted Before August 1, 2002](#)

Search Memorials (Last Name)

GO Advanced

[Home](#) > [Current Memorials](#) > [Dr. Laszlo T. Andre](#)

Dr. Laszlo T. Andre

Born in Budapest, Hungary on Jan. 16, 1915
Died Mar. 12, 2011 and resided in Canyon Lake, TX.

Visitation: [Tuesday, Mar. 15, 2011](#)
Service: [Wednesday, Mar. 16, 2011](#)
Funeral Home: [Porter Loring Mortuary North](#)
Cemetery: [St. Paul Lutheran Church Cemetery](#)
Click on the link(s) above for [Service Times and Maps or Directions](#)
Press and hold the Control key to avoid your Pop-Up Blocker

Dr. Laszlo "Leslie" Tivadar Andre, J.D. age 96, passed away on Saturday, March 12, 2011 in San Antonio. Dr. Andre was born in Budapest, Hungary to Laszlo and Hedvigh (Pongracz) Andre.

He received his Doctor of Jurisprudence at the University of Szeged, Hungary. Laszlo attended "Ludovika" Military Academy and finished his military service in WWII as a Captain in the Hungarian Gendarmerie.

With his wife, Helen and son, they emigrated to the United States in 1956. Laszlo received a Masters in Library Science from Western Michigan University and went on to teach Library Science at Eastern Illinois University until his retirement as a full Professor in 1983.

Helen and Laszlo then moved to Bulverde, TX to be closer to their son. Laszlo proudly served as President of the San Antonio Hungarian Association and had received many awards and recognition from his military fraternity and civilian affiliations.

After the death of his wife in 1998, Laszlo married Eva Varga and they moved to California. Dr. Andre is survived by his wife, Eva; son, Laszlo and wife, Jane, grandson, John D. Andre and wife, Karla and 3 great-grandchildren, Hayden, Adam and Payton Andre.

The family will receive friends from 6:00 – 8:00 p.m., Tuesday, March 15, 2011, at Porter

<http://obit.porterloring.com/obitdisplay.html?id=906371&listing=Current>

Dr. Laszlo T. Andre

Born in Budapest, Hungary on Jan. 16, 1915
Died Mar. 12, 2011 and resided in Canyon Lake, TX.

Visitation: [Tuesday, Mar. 15, 2011](#)

Service: [Wednesday, Mar. 16, 2011](#)

Funeral Home: [Porter Loring Mortuary North](#)

Cemetery: [St. Paul Lutheran Church Cemetery](#)

Click on the link(s) above for Service Times and Maps or Directions

Press and hold the Control key to avoid your Pop-Up Blocker

Dr. Laszlo "Leslie" Tivadar Andre, J.D, age 96, passed away on Saturday, March 12, 2011 in San Antonio. Dr. Andre was born in Budapest, Hungary to Laszlo and Hedvigh (Pongracz) Andre.

He received his Doctor of Jurisprudence at the University of Szeged, Hungary. Laszlo attended "Ludovika" Military Academy and finished his military service in WWII as a Captain in the Hungarian Gendarmerie.

With his wife, Helen and son, they emigrated to the United States in 1956. Laszlo received a Masters in Library Science from Western Michigan University and went on to teach Library Science at Eastern Illinois University until his retirement as a full Professor in 1983.

Helen and Laszlo then moved to Bulverde, TX to be closer to their son. Laszlo proudly served as President of the San Antonio Hungarian Association and had received many awards and recognition from his military fraternity and civilian affiliations.

After the death of his wife in 1998, Laszlo married Eva Varga and they moved to California. Dr. Andre is survived by his wife, Eva; son, Laszlo and wife, Jane, grandson, John D. Andre and wife, Karla and 3 great-grandchildren, Hayden, Adam and Payton Andre.

Dr. André László méltatása a Hadak Útján részére

Dr. André László m. kir. csendőr százados, +2011. március 12-én

André Lászlóval személyes jó kapcsolatban voltam, s a vele 2004-ben készített beszélgetés alapján állítottam össze rövid méltatásomat. Budapesten született 1915. január 16-án köztisztviselői családban. Nagypapa a Belügyminisztériumban dolgozott a Csendőrgazdászati Osztály irányításában, így már kisgyermekként közelről láthatott néhány csendőrtisztet és családjaikat. A Szegedi Egyetemen szerzett jogi doktorátust, eközben a Földművelésügyi Minisztériumban is dolgozott egy évet. Behívták az I. Gépkocsizó Dandár felderítő zászlóaljához, a páncélvonat századhoz az Aréna úti "vonat"-laktanyába, ahova karpaszományos újoncként vonult be. Esztergomban tett tisztvizsgát és lett hadapródörmmester. 1940-ben jelentkezett a Ludovikára csendőrtiszti tanfolyamra, ahová éppen jogi végzettségűeket kerestek; v. Nemerey Márton altbgy. vette fel. Ezt követően Tatára vezényelték továbbképzésre járőrtársi iskolába, majd lovascsendőrképzés következett a nagykállói lovasörsnél. A nagybereznai szárnynál végzett próbaszolgálatot, onnan eredt barátsága Molnár István csendőrszázadossal, a clevelandi Magyar Csendőrök Családi Közösségének vezetőjével. Ezután, már hadnagyként Marcaliban lett szárnyparancsnokhelyettes, majd fél évre Zentára vezényelték. Egy kiskunhalasi páncélos tanfolyamot követően a Galántai Csendőr Zászlóalj páncélos századához került. Megjárta a Muraközt is a partizánelhárítás részeként. André László egyik érdeme, hogy egy cikkben helyreigazította Koszorús vezérkari ezredes azon állításait, miszerint 1944 nyarán, toborzott suhancokból álló, gépfegyveres csendőralakulatok puccsot kíséreltek volna meg a Kormányzó ellen. Ez természetesen rágalom volt, hiszen a tekintélyes galántai zászlóaljat azzal a tájékoztatással rendelték fel Pestre, hogy kormányzói szemle lesz a Vérmezőn, és a Kormányzóné asszony ennek kapcsán zászlót szeretne ajándékozni a zászlóaljnak. Tudvalévő, hogy Horthy kormányzóhoz a csendőrség mint testület igen közel állt, így hát egy ellene irányuló csendőrpuccsnak a gondolata is sértő. És hát egy puccsról, ami nyilván egy megfelelő előkészítést igénylő harci feladat lett volna, a csendőrök egyébként is kaptak volna legalábbis egy előzetes ezredesi tájékoztatást... André László 1944 végén századával Budán rekedt és a zászlóaljparancsnoksággal német irányítás alá kerültek. Rábízták a Várkert védelmét, végig részese volt tehát a Vár ostromának, ahonnan épp hogy sikerült megmenekülnie. A háború utáni időben politikailag megbízhatatlanként fogaskerékgyári segédmunkásként, majd

szakmunkásként dolgozott. 1951-től 1954-ig Szikszón éltek kitelepítettként. A Forradalom eltiprását követően feleségével, Bán Ilonával és fiukkal nyugatra menekültek és Illinoisba kerültek. A Western Michigan University-n, Kalamazooban szerzett könyvtárosi mesterdiplomát, majd 1961-től az Eastern Illinois Egyetemen tanított, ahonnan professzorként ment nyugdíjba 1983-ban. Majd hogy a San Antonioban a seregben szolgáló fiukhoz közel legyenek, Texasba költöztek Bulverde helyiségbe. Hosszú ideig a San Antonioi Magyar Klub elnöke volt. Felesége 1998-ban meghalt, nem sokkal később megismerte a Kaliforniában élő Varga Évát, akit 2001-ben vett el, s együtt San Mateoba költöztek. 2010 novemberének végén agyvérzés érte, fia magával vitte Texasba, ott hunyt el 2011. március 12-én. Dr. André László a Szent László Lovagrend 3. Tartományának volt 12 éven át széktartója, az MHBK és a MKCsBK tagja, a februári floridai Csendőrnapi és a clevelandi Magyar Találkozók rendszeres résztvevője. Bekapcsolódott a San Francisco-i magyar közösség és az ottani magyar templomok életébe is, többször volt nemzeti ünnepeink szónoka. Texasban, Bulverde-ben a St. Paul Lutheran Cemetery-ben helyezték végső nyugalomra.
Isten nyugosztalja Laci bátyánk!

Dr. Tóth Gergely tb. csendőr, Kalifornia

Perjesi Gyorgy

Feladó: Leslie Andre[SMTP:laci1615@yahoo.com]
Küldés ideje: 2004. november 17. 19:06
Címzett: Gyorgy Perjesy
Tárgy: Utinaplo

Kedves Jó Bajtársam és Barátom Gyurka és Kedves Babika.

Köszönjük a levelet, tegnap megkaptuk. Örülünk, hogy a körülményekhez képest jól vagytok. A Balaton ügylátszik jót tett, úgy mint nekünk a Mosel és Rajna.

Kellemes volt a hajóút, sajnos egyik napon esett a másikon napos idő volt. A hajó, a River Rhapsody, zsufolva volt, 134-en voltunk. Mindig sietni kellett, hogy jó ülőhelyet kapjunk a programokon.

Antwerpenből indultunk de indulás előtt megnéztük a George Marshall-rol elnevezett katonai muzeumot.

Csaknem minden fegyver amit a nyugat használt ki volt állítva. Életnagyságu egyenruhás figurákkal, ténykedés közben. Pl. Tüzelték, hirtások, tábori kórház, konyha, löveg töltése, stb. A Normandi homokos partot is a Rommel spárgákkal lemásolták. A fegyverek a kézi fegyverektől a legnagyobb tankig, még T-34-es is volt. Ilyeneket eddig sohasem láttam. Gondolom tégedet is nagyon érdekelt volna, még Évi is élvezte.

Három csoportban mentünk autobusokkal és már vártak a kikötőkben. Sajnos én kaptam egy megfázást amivel két napot a kabinban ágyban töltöttem. Évi is nehezen tudott a csoporttal lépést tartani, így azután magunk mentünk többször. Olyan templomokat láttunk, mint a Worms-it, vagy a Strassburgit amelyik csaknem ezeréves. Általában a templomok uralják a helyiségeket méreteikkel. A szőlőhegyek fantasztikusak, malydnem merőlegesen mennek fel a hegytetőig. Mind új épületek a Rajna mentén és a csodálatos régi várak újjá alakítva. Csináltam képeket, sajnos legtöbbet ablakon át, az eső miatt.

Az ellátás exquisit volt, sajnos nem lévén étvágyam csak keveset tudtam enni. A cukrász magyar volt, azonkívül három pincérünk szintén magyar volt. Hajnalka volt az egyik aki remekül gondoskodott rólunk.

Még egy katonai vonatkozású helyen, a Ramagen-i hidnál is kiszálltunk. Ezért nagy harcok folytak, az amerikaiak mint már csak az egyetlen átkelő helyet biztosítani akarták. Sikertült is nekik, mivel a védő német erődcsáza parancs ellenére nem robbantotta fel. Ezért aztán a század három tisztjét Hitler kivégeztette. A hid egyik volt tartó oszlopában muzeum van berendezve.

Baselban találkoztunk az unokahugommal aki, Innsbruckból jött hogy találkozzon velünk. Basel volt a végállomás. Itt töltöttük az utolsó napot visszaindulás előtt.

Nagyjából próbáltam egy kis képet adni az utunkról.

1 oldal

Kívánunk mindkettőtöknek jó egészséget, vigyázzatok magatokra.

Meleg szeretettel csok és öleléssel Laci és Évi

Perjesi Gyorgy

Feladó: Laci[SMTP:laci@satx.rr.com]
Küldés ideje: 2002. november 11. 18:26
Címzett: György Perjésy

ATT00000.html

Gyurkám. Csatolom a Testületnél töltött időm rövid leírását, amit már régen kértél.

A jogi kar elvégzése után, bevonultam az 1-ső felderítő zlj. páncélvonat szd-hoz. A tartalékos tiszti vizsga után, a második évben mint hdg. örm. szolgáltam és itt is lettem a hadprodi vizsgát a tanfolyam elvégzése után. Már ekkor pályáztam a testületbe való felvételre. 1941-ben behívtak 20-unkat, akkor már zászlos voltam.

A tanfolyam elkezdése előtt a tatai járőrtársi iskolához helyeztek ahol mint megfigyelő és mint katonai tárgyat oktato szerepeltem. A parancsnokom Tavassy örgy. volt, a két oktatótisztt pedig Dr. Káldi János és Péterfy Zsombor fhgy-ok voltak. Innen visszavezényeltek a Böszörmény-i uti laktanyába csapattiszti tanfolyamra aminek elvégzése után megint Tatára helyeztek vissza. Akkor már új parancsnok volt az iskolánál Bodur Gyula szds. személyében, a két oktatótisztt pedig Perjésy György és Rajnai Richárd hdgy.-ok voltak. Az első parnok Tavassy örgy. mint urakat kezelte a beosztott tisztjeit, nem úgy Bodur szds. aki alatt sok gorombaságnak és megaláztatásnak voltunk kitéve. Sokszor nem tiszthez méltóként kezelt bennünket a legénység előtt. Ennek is vége lett amikor a tiszti tanfolyamra vezényeltek.

A tanfolyam elvégzése után, mint aktív cső. hdgy-ot a Marcal-i (Somogy vm.) szárnyhoz helyeztek szárnyparancsnok helyettesi minőségben. A szárnyparancsnok Heves József fhgy. volt, tőle sokat tanultam a szárny igazgatását illetően. Itt léptem elő fhdgy-á amikor is 1943 végén áthelyeztek Zomborba hasonló beosztásba. Egy darabig nem volt szny.parnok, úgy, hogy én irányítottam az igen kényes és mondhatni veszélyes területen lévő őrsőket a szerb kisebbség által lakott területen. Az új szárnyparnok megérkezett rövidesen Spányi szds. személyében. Pár kényes szemlében volt részem, pl. Bácskossuthfalván ahol a partizánok erős tevékenységet fejtenek ki, a honvéd járőr majdnem agyonlőtt mivel nem voltam felvilágosítva a jelző és jelhangról és csak az uttest közepén lehetett közlekedni gyalogosan. Én mindezt nem tudva a járdán mentem és az egyenruha dacára amit a honvédjárőr nem respektált, a jelző, jelhang nem tudása majdnem a végzetemet okozta.

Zentáról táviratilag áthelyeztek Galántára a cső. zlj-hoz. Nem Galántára hanem Kiskunhalasra kellett bevonulnom az ottani pcos. zlj-hoz. Már ott volt Dr. Horváth Zoltán a felállítandó cső. pcos. szd-nak a parancsnoka és Tárkányi László hdgy és én mint rangidős alantastiszt. Itt erős motoros kiképzést kaptunk, motortan, gépkocsi vezetés, stb. A felállítandó szd. altiszti törzse mint egy 30 személy szintén résztvett a kiképzésben. (Itt most abbahagyom majd folytatom) Ölel Laci

Perjesi Gyorgy

Feladó: Laci[SMTP:laci@satx.rr.com]
Küldés ideje: 2002. november 15. 1:42
Címzett: György Perjésy

ATT00001.html

Gyurkám. Ma küldöm a 3.-ik befejező részt. Tudasd, hogy megkapted e mind a hármát.

A villa nyugatra néző ablakain át láttuk, hogy az orosz sorozatvetők lövik a várat. Innen még az éjjel felhuzodtunk a várba és a Nádor laktanyába rendelték a századot. Itt ugyancsak helyet kaptak más cső. egységek is. Mivel az orosz ütegek állandóan lötték a Nádor laktanyának É.-ra néző oldalát így az ottartozkodás lehetetlenné vált, így rövidesen tovább, beljebb mentünk a Várban. Végül is a zlj. az Édelsheim-Gyulai palotában kötött ki. Az eddigi parnokunk Barabás ezds. beteget jelentett már előbb és Szily örgy. vette át a parancsnokságot. A szd. parancsnokom Horváth Zoltán szds. ott maradt és itt elváltak az utjaink. Nem tudom, hogy kinek köszönhetem, de nekem kellett átvenni a századot, 150 emberrel, két tisztel. Törzsök Gábor és Kéry Kálmán hadnagyokkal és Dr. Tomzer, Birkás, Tereskényi hdp. örm.-kel, akik már nálunk a Testületnél végezték a tartalékos tiszti iskolát és lettek hadaprodok. A parancs szerint a királyi palotába kellett elhelyezést szereznem. Szemrevételezés után a siklonál és a miniszterelnökségnél lévő palota szárnyban a volt szálasi kormány üresen hagyott helyiségeit foglaltam le. Magam a volt honvédelmi miniszter szobályaiba költöztem be. Két nap mulva parancs jött hogy, német alárendeltségbe vagyok rendelve. Ditz ezds. aki a Zíherheinst Dienst csoport parancsnoka volt, lett az én parancsnokom is. Az összekötő tiszt az ezredes és köztem, Dr. Reichel obersturm - führer lett. Szerencsémre Francz személyében aki civilben Grácban volt gimnáziumi tanár, egy kifogástalan urat kaptam és akivel mindent meglehetősen beszélni egyenrangú felek ként. Pár nap mulva "udvarjasan felkértek" hogy adjam át a gondosan berendezett körletemet, Dietz ezds. és törzsének. Ezután más lehetőségem nem maradt mint levonulni az alattunk lévő hatalmas szenes-fás pincébe. Itt kényelmesen együtt elfért az egész század.

Másnap Francz közölte az ezredese parancsát amely szerint a várkert védelmét kell átvennem és megszerveznem a Duna felől várható estleges orosz támadással szemben. Mivel a németek semmiféle fegyverrel nem láttak el, csak arra szoritkoztam amim volt. Egy nehézpuska és 12 golyo-szoro állt rendelkezésemre. Ezek birtokában 12 golyosoros fészket rendeztem be, irányt változtatható kilövással, 4 p. csővel mindegyik fészekben. Ahogy a fészkek elhelyezési megtörtént elkezdődött a tánc. A rusz kik egésznapon át lötték és bombázták a várkertet. jóidő esetén bombázták, rosszidő esetén tüzérségi tüzzel tarolták le a még meglévő fákat. A Duna tulsó oldalán lévő Bazilika tornyában lévő géppuska azonnal megszolalt amint mozgást észlelt a palota keleti szárnyában és az alattalévő várkertben. Váltani és élelmezni az állásban lévőket csakis a sötétség beállta után lehetett. Január 16.-án a születésnapomon amikor még az előző elegáns elhelyezésben voltunk, hatalmas robbanásra ébredtem ami ledobott a recamieremről, fájó szívvel láttam, hogy a gyönyörű Lánchidat robbantották a németek ami pont alattam volt és az egész hid a Dunában fekszik.

Több esemény történt még, de nem akarok már részletekbe bocsájtkozni.

kézbesítésével, éjjel a pertizánok által portyázott Mecseken keresztül.-
Egyszer alaposan résztvettem különböző feladatok végrehajtásában ami
sokszor nem is volt csendőr feladat, de a fővezérség abban az időben már nem
tett különbséget, hogy csendőr vagy honvéd feladatról van szó. Decemberben
(1944) a Ludovikáról a Bolyai Akadémia épületeibe szállásoltunk be. Itt ért
bennünket az orosz támadás Karácsony délutánján az Akadémia épülete ellen. A
járműveink hűtővize befagyott, úgy, azokat hátrahagyva az északi kapun át
kivonultunk és a Naphegyre mentünk ahol Dr. Horváth szds. századparnok.
rokonának Dr. Németh László író villájába költöttük el a karácsonyi
vacsoránkat.

Folytatása következik. ölel Laci.

Perjesi Gyorgy

Feladó: Laci[SMTP:laci@satx.rr.com]
Küldés ideje: 2002. november 13. 1:15
Címzett: György Perjésy

ATT00001.html

Gyurkám. Ma folytatom.

A halasi honvéd pcos. zlj.-nál különösképen az Ansaldo kis harckocsi vezetését és a motor szerkezetét kellett megtanulni. Ebben egyformán kezeltek tisztet és legénységet. A tanfolyam végén minden motoros jármű vezetéséről le kellett vizsgáznia, utána vezetői jogosítványt kaptunk. Nekem talán könnyebb dolgom volt mert páncélos koromban ezen már átestem. Halasról bevonultunk Galántára és megkezdtük a pcos. szd. felállítását. A már meglévő gyalogos egységekből válogattuk ki azokat a proba csoket akik valami néven nevezendő műszaki tudással rendelkeztek. Utána megkezdtük a kiképzést. Meglett ígérve, hogy a nyáron fogunk kapni Csaba páncélgépkocsikat is és talán Toldi könnyű harckocsikat, ha a honvédség igényeit a Weiss-Manfréd gyár kielégítette. BMW motorkerékpárokat kaptunk, remek járművek voltak. A németek az Afrika Corpsnak gyártották, de miután Rommel kivonult Afrikából, a fölösleges motorokból eladták a honvédségne. Így kaptunk mi is pár darabot.

Nyáron zászlószentelés címén, az egész zlj. vasuti szállítással Pestre lett rendelve. Indulás előtt Láday ezredes a zlj. prnok.tisztgyűlésen közölte, hogy diszjelgésre megyünk, semmi másról nem volt szó és hogy a Főméltóságú asszony zászlót ajándékoz a zlj.-nak a Vérmezőn..Miután felérkeztünk a Jozsefváros-i pu.- ra, légiriado és az amerikaiakk jól megbombázták a pályaudvart és környékét, a mi szerelvényünk is kapott, a löszerkocsink a telitalálat után még éjjel is ropogtatta a löszereket, szép színjátékot szolgáltatva a környék lakosságának. A fiumei uti temető is kapott bombákat, úgy, hogy a koporsók a halottakkal együtt repültek a levegőbe.

Másnap a Ludovikáról a szállásunkról kormányzói parancsra, azonnal el kellett hagyni a fővárost, gyalogmenetben Megyerre ahol bevagonirozás után, vissza Galántára. Az utvonalon a hirtelen Pestre hozott honv. pcos. hadosztály egységei sorakoztak fel tüzelő állásba a csöveiket ránk irányozva.

Szégyenteljes és megalázó kivonulás volt Budapestről, mintha nem is magyarok lettünk volna. Később, hogy ez a Baky féle puccs lett volna amivel vádolták a Testületet. Egy az biztos, ha puccsrol lett volna szó a tisztikar kellett volna, hogy tájékoztatva legyen és az egységek arra kellett volna ,hogy legyenek kiképezve.De ez nem történt meg.Tehát a puccs vádját, bármennyire is emlegettek a honvédség köreiben, el kellett ejteni.Még élő tanu vagyok ennek az igazolására.

Nyáron kaptunk 6 Csabát amit az én parancsnokságom alá rendelték. Ekkor már a Ludovika Akadémián állomásoztunk. Mivel ez volt az egyetlen gyorsan mozgo, páncélozott jármű sok esetben alkalmaztak bennünket különböző feladatok teljesítésére. Hogy csak párat említsek:ifj. Horthy Miklos kiszabadítása a Gestapo. fogságából az Eskü téri bérházból Másik feladat volt, a Budán lévő Amizoni zárdában székelő Bpesti hadtest parancsnokhoz rendelve azzal a feladattal ha az összeköttetés megszakadna Buda és Pest között én lettem volna hivatva fenntartani az összeköttetést. Később nyárfolyamán, Németh Dezső hu. alez mellé rendelve két Csabával, a Csepelszigeten lévő rádió nagyado bunkerjébe lévő harcálláspontjára. Ősszel résztvettünk a Muraközben, rendezett közös Német-Magyar partizán bekerítő hadműveletekben az összes egységeinkel. Vezérkar által kiküldve a Pécs-i hadtesthez fontos parancs

Természetesen az oroszok a nyugati oldalról támadtak és fokozatosan a Vár falai alá jutottak. Így elérkezett febr. 11.-ke amikor a koradélutáni órákban Francz közölte, hogy a Führer parancsot adott a kitörésre és nekünk másnap a Bicske 310-es magaslatán lévő háromszögelési pontnál kellene, hogy gyülekezzünk? Ez szinte nevetségesen hatott amikor az is probléma volt, az Uri utcába sebesülés nélkül betudjunk jutni.

A századdal a HM.-ben kellett gyülekezni másik három SS századdal. Vártunk utasításra a kitörés menetirányát illetőleg. De nem jött mert Dietz ezds.kiment az éllel. Így otthagya a németeket a századot, ami még maradt belőlük körülöttem a Vár alatti alagutakban, kitörés lehetőségét keresve, látva a reménytelen helyzetet, feloszlattam. Mondva, hogy próbáljanak egyéneként eltűnni és túlélni a lehetőség határain belül. Magam Fehér Béla legényemmel a várbeli posta ovohelyére mentem, ahol lefeküdtünk a földre, mindent elégetve vártuk a hajnalt amikor az oroszok bejönnek. Ezzel a csendőrségi szolgálatom és pályafutásom végetért.

Még egy dolgot szeretnék említeni. Január elején a beosztásomban lévő Horvay Attila hdgy., a Svábhegyen, a bornirt magasabb vezetés parancsa folytán Ansaldokkal bevetésre került, ahol egyenként kilőtték őket. Attila a Szt, István kórházba került súlyos sebesültem. Lementünk érte de már csak a tetemét tudtuk felhozni, azt is állandó orosz kézifegyver tűz közben. A várkert déli terraszán temettük el, mialatt a Gelléthegyről az orosz tűzérség zenét adott a szegény 22 éves bajtársam temetéséhez.

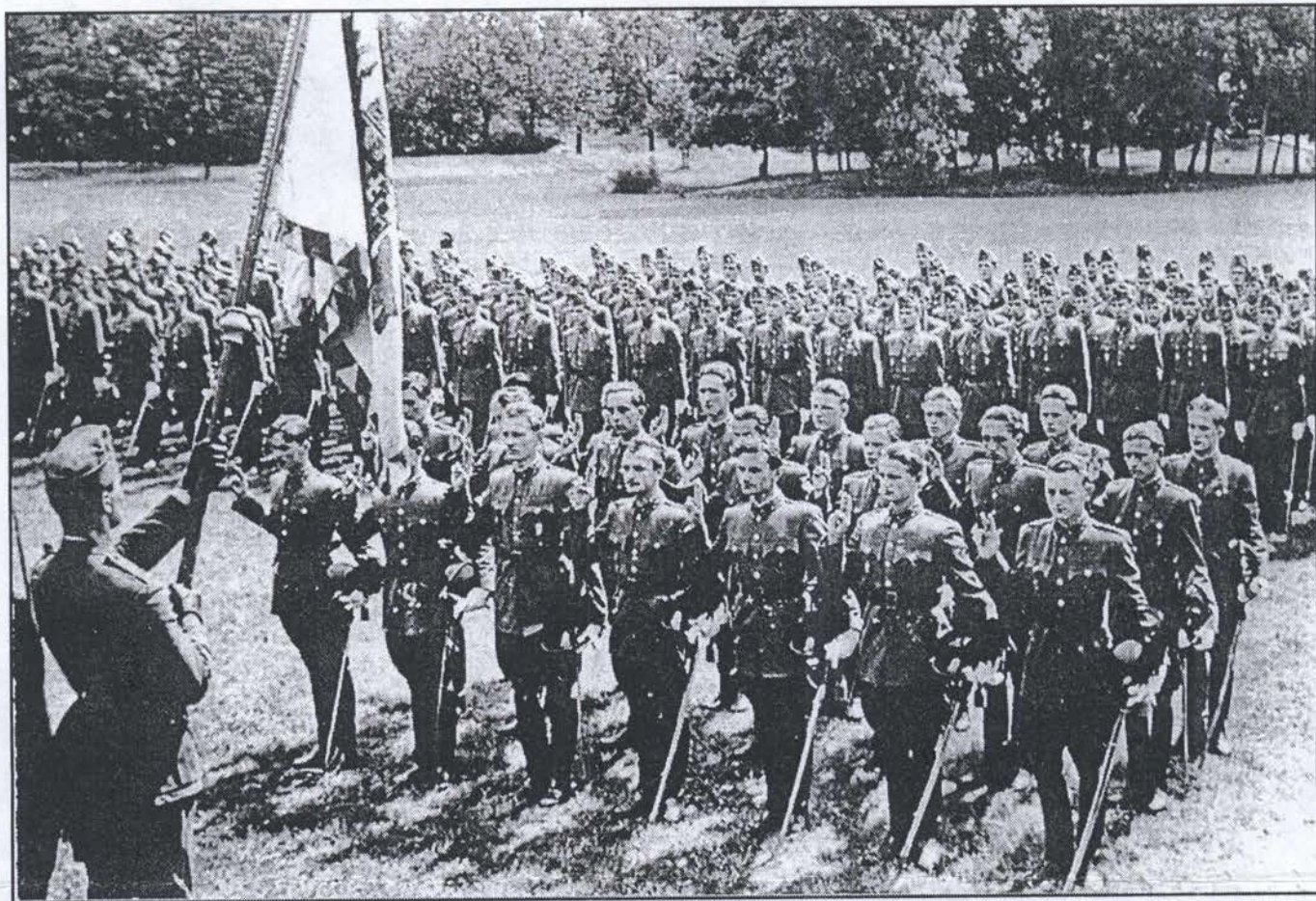
Ezzel be is fejeztem a rövid csendőrségi pályafutásomat nagy vonalakban.

HIVEN, BECSÜLETTEL, VITÉZÜL:

Dr. André László csö. szds.

Dr. André László csendőr főhadnagy visszaemlékezése

Csendőr feladat?

1944. augusztus 20. Az utolsó csendőrtiszt avatás...

A Csendőrség Tiszti Tanfolyamára, a pályázókat alaposan megszűrték és ennek a szűrésnek utolsó mozzanata, a Csendőrség Felügyelőjénél való jelentkezésből állt. A felügyelő, abban az időben, **v. Nemerey Márton**, altbgy. volt. A jelentkezés a Böszörményi úti laktanyában zajlott le. A bemutatkozást nagy izgalom előzte meg, mert talán ezen múltott, hogy én is tagja leszek-e a M.Kir. Csendőrségnek?!

A jelentkezéskor igyekeztem határozott magatartást tanúsítani, ahogy az egy 24 éves hadapród őrm.-től kitelt. Pár személyes kérdés után, felállt, szigorúan a szemembe nézve megkérdezte, hogy tudom-e, hogy miből áll a csendőrségi szolgálat? Tudom-e, hogy a csendőrnek, esőben, hóban, sárban és minden körülmény között, rendületlenül kell a szolgálatot ellátni?! (Akkor még nem ismertem a hármasmajdalmunkat: híven, becsülettel, vitézül!) Természetesen, jelentettem, hogy ezzel tisztában vagyok és akár csendőr, akár katonai vonatkozásban igyekezni fogok, csendőr tiszthez méltóan és az utasítások és szabályzatok betartása mellett, a legjobb tudásom

szerint eljárni.

Úgy láttam, hogy a válaszomat kielégítőnek találta, a kihallgatást befejezettnek tekintve, elbocsájtott.

Pár hét múlva, másik 19 pályázó hdp. őrm.bs.-ammal, a Böszörményi úti laktanyában, a cső. tiszti tanfolyamot megelőző katonai tanfolyamra jelentkeztünk.

A fenti kihallgatással kapcsolatban, az akkor elhangzottakra emlékezve, szeretnék egy kis epizódot elmondani, ami nem egészen számított csendőr feladatnak.

A háború utolsó évében, 1944. októberében, a Galánta-i Cső.zlj. páncélos század-nál, mint fhgy., rangidős alantos tiszti minőségben és egyben a páncélgépkocsi szk.pk.-ként szolgáltam. A zászlóalj, összes egységeivel, az akkor üres Honvéd Ludovika Akadémia területén nyert elhelyezést, a páncélos század pedig, az ugyancsak üres lóistállók térségében rendezte be szálláskörletét.

A zlj. gyalogos részei, különleges feladatot teljesítettek a Főváros területén, mi pedig a páncélos

járművek karbantartásával és kiképzéssel foglalkoztunk.

Október 16-án, a napos tizedes jelenti, hogy a most vett telefon értesítés szerint, azonnal jelentkezni kell a zászlóaljpság-on. Körülbelül 10 percig tartott, amíg a század körletből, az Akadémia törzsépületében lévő zlj.p.ságra értem.

Itt **Horváth Árpád** szds. segédtiszt, azonnal bevezetett a zlj.pk., **Péterffy Jenő** ezds. irodájába.

Az egyébként nyugodt természetű parancsnokom, szokatlanul idegesnek látszott. Jelentkezésem után, a következő parancsot adta: „Azonnal riadóztass 2 páncélgépkocsit, lőszer kiszabattal és gyorsított menetben érj el az Eskű tér 6-ik számú házat, ahol a **Gestapo** fogva tartja, **Ifj. Horthy Miklóst**, a **kormányzó úr** idősebb fiát. Feladatod, kiszabadítani ifj. Horthy Miklóst a németek fogságából. Végeztem!”

A parancs elhangzása után vártam, hogy valami, néven nevezendő kiegészítő utasítást kapok, tekintettel a politikai természetű feladatra. Miután ez nem történt meg, kértem a parancsnokomtól irányelveket, hogy a várható eseményeket, a helyszínen mérlegelni és megítélni tudjam.

Erre, a hivatalos hangot, atyaira változtatta és közölte: „Laci fiam, sajnos nem tudok többet én sem mondani a dolgról, a parancsot, közvetlenül a Kabinet Irodától kaptam és azt, most neked továbbítom. Sok szerencsét!”

Tisztelegtem, s a parancsnokságot elhagyva, visszasiettem a század körletbe, ahol két Csaba páncélgépkocsit riadóztattam, teljes lőszer kiszabattal, én, magamhoz vettem a „Király” géppisztolyomat és máris kihúztunk az Akadémia Orczy úti oldalkapuján.

Az Üllői úton haladtunk a Duna felé, a forgalom által megengedett sebességgel.

A kocsiiban próbáltam rendezni gondolataimat és megállapítottam magamban, hogy a kapott feladat nem egy, karhatalmi, vagy felderítő páncélgépkocsi szakasz, hanem egy gyalogos roham-szakasz feladata kellene legyen. Kérdéses, hogy mit fogok tudni elérni, a 8, hiányosan és nem az adott körülményekhez felszerelt csendőr és próbacsendőreimmel. De nem töprengtem tovább, elhatároztam, hogy a gyöngye kilátásaim ellenére, a parancsot teljesíteni fogom, az adott körülmények szerint.

Körülbelül másfél órával később, a parancs vételétől számítva, leérkeztünk az Eskű tér sarkához. Azonnal láttam, hogy a tér és környéke le van zárva, a Honvédség alakulatai által. Rögtön jelentkeztem a Honvéd karhatalmi erők pk.-ánál, **Vaska István** gépkocsizó gyalogos ezds.-nél.

Tőle a következő tájékoztatást kaptam: „A németek tudomást szereztek arról, hogy ifj. Horthy Miklós megbeszéléseket folytat Titó megbízottaival az Eskű tér 6. számú házban. Október 16-án a Gestapo, még a kora reggeli órákban megszállta az épületet és ifj. Horthy Miklóst letartóztatta. Amikor ezt hírül vitték

a Kormányzó úrnak, azonnal intézkedett és egy megerősített testőr szakaszt küldött ki, fia kiszabadítására. A túlsúlyban lévő németek visszaverték a testőrök kiszabadítási kísérletét, akik közül néhányan életüket is veszítették a Gestapo elleni rövid tűzharcban. A testőrök leküzdése után a németek, ifj. Horthy Miklóst szőnyegbe göngyölve, az épületet elhagyták és ismeretlen helyre távoztak.”

Eddig tartott Vaska ezds. úr tájékoztatója, aki szintén, már az események után érkezett a helyszínre.

További parancsot kértem, és mivel semmiféle katonai műveletre nem volt már szükség, a tér É.-i és D.-i sarkán, készenléti állásba rendelt a páncélgépkocsikkal, várjak a további parancsra.

Körülbelül még két órát töltöttünk az Eskű téren, amikor az egyik bérház ablakába kitett rádióból, értesültünk, hogy a Kormányzó úr, a harcok azonnali beszüntetését rendelte el és fegyverszünetet kért az oroszoktól.

A hír hallatára azonnali bevonulást rendeltem el. A Ludovikán, a zászlóalj. már, mint a megbolygatott méhkas nyüzsgött. **Péterffy** szds. úr, tisztikar gyűlést hívott össze, a gyűlésen, a tisztikar javasolta a zlj.pk.-nak, hogy azonnal ürítse ki a zlj. az Akadémiát és vonuljon át Budára, ahol hatásosabban képes védekezni az ellenség támadásával szemben.

Ez megtörtént és a menetoszlopok elindultak a Horthy híd irányába.

Amikor a zöm elérte a pesti hídfőt, egy tisztikar futár, a Honvédelmi Minisztériumból leállította a mozgásban lévő zlj.-at és visszairányította a parancs szerint a Ludovika akadémiaira.

A hír szerint, új kormány alakult és az ország tovább folytatja a harcot.

Ez lett volna az én különleges feladatom, amit a közrejátszott körülmények következtében nem voltam képes végrehajtani.

Sokszor eszembe jut azóta, hogy mi történt volna, ha én érkeztem volna elsőnek a helyszínre?

No, de ezt már Bajtársaim fantáziájára bízom.

„Híven, Beccsülettel, Vitézül!”

A m.kir. Görgey Artur Honvéd Műszaki Hadapródiskola volt tisztjeinek és növendékeinek Bajtársi Köre 2000. évi tevékenységének főbb eseményei

Jelen esemény-naptár visszatekintés az 1999. évi iskola-összejövetelünk óta eltelt időszak alatt végzett tevékenységünkre. Előre kell bocsájtanunk, hogy a rendszeresen előforduló bajtársi eseményeken való természetes részvételünket külön, tételesen nem említjük.

Illyenek: — a társhadapródiskolák összejövetelein, vagy vezetőségi megbeszélésein való részvételünk; — az egykori kőszegi Hunyadi Mátyás Honvéd Nevelőin-

A Budai Vár védelmében, 1944, dec.28.- 1945, febr. 11.-ig.

1944 Karácsony délutánján bezárult az ellenséges gyűrű Budapest körül. Még azon a napon kiűritettük a Bolyai Műszaki Akadémiát, ahol több csendőr egység állomásozott. A kiűritést az tette szükségessé mivel az oroszok váratlanul megjelentek a hegyekből, a turista utakon a munkaszolgálatos vezetésével. A mi századunk a befagyott páncélos járműveket hátrahagyva, a Rozsadombra huzodott, ahol a hadvezetőség az új védővonalat szándékozott megvonni.

Életem leghoszább karácsonyi ebédjét költöttük el Dr. Németh László író, rozsadombi villájában. Az oroszok állandó akna és röppentyű tüzellel árasztották el a dombot. A lövedékek a villa körül robbantak. Az ebédlő hatalmas ablaka nyugatra nézett és minden percben várható volt a becsapódás, azonban szerencsénkre elkerülték a villát. Mi végig ettük az ebédet a házigazda két kislányával, akik ülve maradtak férfias bátorságot tanúsítva az ellenséges tűz közepette.

Másnap reggel tovább mentük, a parancs szerint, a Várban lévő Nádor laktanyába ahová a Műszaki Akadémiáról kivont egységeket rendelték. Mivel az oroszok állandó tüzérségi tűz alatt tartották a Nádor laktanyát innen is ki kellett költözni, más helyet nem találva, a zlj. parancsnokság az Uri utcában lévő, Gyulai-Édelsheim palotába helyezte át szálláshelyét. Én magam a 150 emberre felduzzasztott, gyalogositott páncélos szd-al nem fértünk el velük, tehát Szily István örgy. zlj. parancsnok utasított, hogy keressék a századom számára valahol szálláshelyet. Együttal közölte, hogy én leszek a szd. parancsnok, mivel Dr. Horváth Zoltán szds. század – parancsnok velük marad az Édelsheim palotában. A parancs szerint a királyi palotába vonultam és ott az Erzsébet Királyné muzeum alatti részben találtam egy helyiségekből álló légoltalmi helyet. Egyébként ez a rész volt, Szálasi honvédelmi miniszterének, Kovarcz Emilnek az irodája. Remekül elhelyeztem a századot, én magam Kovarcz irodájába költöztem ahol még ráadásul egy jokarban lévő diványt is találtam fekvőhelyül. Pár napi semmittevés után, Szily örgy. közölte, hogy mostantól kezdve német alárendeltségbe kerülök és Dietz S.H.D. ezredes csoportjához tartozom a századommal együtt. Nem tudtam elképzelni, hogy milyen oknál fogva kellett bennünket a németekhez áthelyezni és hogy miért nem maradhattunk továbbra is a zászlóalj kötelékében. De megszoktam, hogy a parancsot kritizálni nem lehet, csak teljesíteni.

Ez után, ugyanott az alagsorban, találtam egy nagyméretű szenes-fás pincét ahová azonnal beköltöztünk.

A parancsokat közvetlenül Dr. Reichel obersturmführertől kaptam, aki civilben gimnáziumi tanár volt Graczbán. Ő lett az összekötiszt a német parancsnokság és köztem.

Feladatom a következő volt: szervezzem meg a Várkert védelmét, a Duna felől várható esetleges orosz támadással szemben. A kertnek a siklótól a Döbrentei térig, terjedő részét, 12 golyószoros váltóállással rendeztem be, állásokként, amit fészkeknek nevezünk, 3-4 csendőr és sorcsendőrrel. Más nehéz fegyverrel mint golyószoroval nem rendelkeztem. Még azon a napon megtörtént a beásás és megkezdődött a figyelés a Duna felé. Meg voltam győződve, persze magamba, hogy erről az oldalról támadás nem várható, csakis Nyugat felől az Attila és Krisztina körutak vonalából.. A következő napon a Miniszterelnökség és a sikló sákan elhelyezett betonbunkerben is védőállást foglaltunk.

Pestre persze csak katonai személyeknek, a Lánchidon keresztül lehetett közlekedni. Az orosz tüzéség, a Csepel sziget északi végén állott ütegeivel, ahonnan a 21 cm.-es lövegeivel lőtte a Várat és a Citadellát. Ha az időjárás kedvező volt. nem volt köd és eső, akkor már reggel 8-kor megjelentek a bombázók a fejünk felett és egészen besötédesédig szorták ránk gyilkos bombáikat.

Január elején, hírül hozták Pestről, hogy Horvay Attila hdgy, aki eredetileg a pcos. század létszámában volt, súlyos sebesülten a Szt. István kórházban fekszik. A Svábhegyen való bevetés alkalmával, Ansaldo kisharckocsiból lötték ki. Ez a tény is már a katonai vezetés tehetetlenségét és felelőtlenségét jellemezte, hogy a karhatalmi célokra vásárolt Ansaldo kisharckocsikat, harcászati célokra alkalmazták. Az olaszok azért adták el többek között a magyar kormánynak, mert Abessiniában sem váltak be a meztlábás abessinokkal szemben. Attilát a nyáron avatták cső. hdgy-nak majd hozzánk került a századhoz. A hír vétele után Szász cső.-el, az öreg Harley Davidson oldalkocsis motorkerékpáron átrobogtunk a Szt István kórházba. Itt igen magas lázban és általános sepszisben találtuk, ami egy gránát szilánk által a combján okozott sebesüléstől származott. Az orvos szerint felépülése teljesen reménytelennek látszott a gyógyszerek hiányában. Még csak Aspirinnal sem rendelkeztek. Forró, lázas kezeivel megragadva csuklomat mondva „Laci ne hagyjál itt, vigyél magaddal”. Másnap meghalt.

Mivel üzemanyagunk már nem volt, egy lovasszekérrel mentem át a kórházba a holttestért, hogy azt a Várkertben tisztességesen eltemethessük. Az oroszok Kiszepet elhagyva, közeledtek a Nagyvárad térhez ahol a kórház állott. A halottas kamrában, a szó szoros értelmében, egy hullahegy aljából kellett kihúzni a holttestemét. Sürgösen kocsira rakva, indultunk vissza a Várba. Az oroszok már kézfegyverekkel lötték a kórház környékét.

Az állandóan harcrakész állapot mellett, kiképzéssel is foglalkoztunk. Kaptam 30 különféle fegyvernemhez tartozó pottarflékos honvédet akik már nem tudtak bevonulni csapattestükhöz. Tereskei Gábor hdgy-nak adtam át őket kiképzésre, aki a három hadapróddal kezdte meg az oktatást puska és golyószóró kezelésre.

Tehetetlenül néztük az orosz bombázók gyilkos támadásait, nap mint nap a vár ellen. Szuromi cső. szerzett egy nehézpuskát amit a palota gyönyörű rácsos kapujába rögzítve használtuk, az alacsonyan támadó, géppuskázo vörös gépek ellen. Nem sok eredménnyel, sajnos, mivel a gépek csak pillanatokig voltak láthatók és máris eltűntek a Sándor tér felett. Ha jól emlékszem, jan. 15-én hatalmas robbanás dobott ki az ágyamból. Rohantunk, hogy megállapítsuk a robbanás okát. Amint felértem láttam a Lánchidat a Dunába zuhanva. Valami összefacsarta a szívemet, keserűség és fájdalom töltött el ebben a percben, idejutott Széchenyi gyönyörű hidja. Ezzel azután minden összekötésünk megszakadt Pesttel. Másnap 16-án lesz a születésnapom, vajon megérem e a következőt?

Le esett a hó s az agyon bombázott várkert földjét fehér szőnyeggel takarta be. Így legalább nem nagyon látszott a gyönyörű várkertnek a valamikor füves szőnyeggel borított, terraszain a háborúnak, halálosan vigyorgó torz pusztítása.

Ránk is nehezebb napok virradtak. Kenyér már csak ritkán volt, e mellett ivóvíz hiány lépett fel. A kertben lévő két ciszternát, fegyveres SS őrizte. Még én is csak szolgálatjegy ellenébe vételezhettem fel vizet, a század konyhájához. A németeknek a lőszer és élelem utánpótlást ejtőernyővel dobták le a Várkert területére, éjjelenként. Fehér ejtőernyővel élelmet, a pirossal pedig löszert dobtak le. Másnak mint németnek, különösképpen a ledobott élelem tartályokhoz, halálbüntetés terhe mellett tilos volt, hozzányulni..

Az orosz légi és tüzérségi tevékenység, megélénkült, áthozták az ütegeiket Csepelről és a Várral szemben a pesti oldalon állították fel. Nappal a várkertben minden mozgást meg kellett szüntetni. Az oroszok a pesti Bazilika tornyába géppuska állást építettek, ahonnan a várkert területén minden kis mozgásra tüzeltek. Megnehezítette a golyoszoros állásokban lévőeknek meleg étellel való ellátását és váltani is csak a sötétség beálltával lehetett. Nagyon pontosan löttek az oroszok. A palota keleti oldalán lévő folyosónak egyik ajtószárnya hiányzott. Amint valaki elhaladt a folyosón és a nyitott ajtónyíláshoz ért, rögtön megszólt a Bazilikában lévő géppuska. A németek ezt látva, azonnal eltorlaszolták homokzsákokkal a kritikus részt.

A Vártól nyugatra a Naphegy vonalát érték el. Onnan is löni kezdték a Várat. Így most már két oldalról kaptuk az áldást. A gyalogos közlekedés megnehezedett, az Uri utcában lévő zászlóalj parsághoz naponta bementem és bizony csak kaputól kapuig való futással tudtam a célokhöz érni.

A németek által ledobott tüzérségi lőszer felrobbant és az örségen álló probacsendőr tizedest egy szilánk megölte.

Könnyen komolyra fordulható incidens történt, három német katonával. Egy ablak nélküli fürdőszobában, nyugodtan ették az ebédjüket, nagy biztonságban érezvén magukat, amikor, hogy nem, egy 21 cm-es tüzérségi lövedék, a falat félig áttörve bevágódott és félig kilogva, katonai nyelven bedöglött. A németek észnélkül rohantak védett helyre. Félorai várakozás után, kimerészkedtünk a pincéből, hogy a felettünk lévő helyiségben lévő döglött gránátot megnézzük. A század fegyver és tüzemestere, Gyergyoszegi törzsörmester jelentette, hogy a fel nem robbant lövedéknek az elszállításához segítségre lenne szüksége. Látván az emberek önkénytelen visszahuzódását, mit tehettem mint század parnok. Jó példát mutatva, kénytelen voltam segíteni a fel nem robbant lövedéknek a falból való kiemelését és elszállítását, ketten karjainkba fogva, mint egy bébit vittük fel a Palota udvarába ahol azonnal elásták az emberek. Életünkbe, egyikünk sem izzadt meg annyira mint akkor és azóta sem.

A hőmérséklet erősen lezuhant -8 fokra. Szegény Attila teteme még mindig a Palota lépcsőházában feküdt egy hordágyon, letakarva. Sirhely ásásról egyenlőre a csontja fagyott talajban, szó sem lehetett. A németek az öhalottaik holttestét, a Palota egyik kis udvarán, mint hasáb fákat rakták fel. A hideg időjárásnak volt köszönhető, hogy nem tört ki járvány.

Egy egy tüszűnetben felmentem a palota második emeleti részébe, ahonnan a törött redőnyökön keresztül, látcsővel figyeltem a vörös kézen lévő Pestet. Láttam a magyarok ezreit kényszermunkára hajtani. A Kecskeméti utcában az óvóhelyen maradt jövőendő feleségemre gondoltam. Csak pár kilométer választott el bennünket, de mégis két külön világot jelentett akkor, Buda és Pest.

Egyik nap, meglátogatott Dr. Balassa Bálint fhdgy. évfolyamtársam és barátom aki a Nemzeti Számonkérő Szék kötelékében szolgált. A volt tanárunk Orendi Norbert ezds, aki az NSZK parancsnoka lett, pár évfolyam társamat átvitt az új alakulatához. Ezek közül kettőt a háboru után, halálra ítélték és kivégezték. Bálint volt az egyik, Dr. Demeter Zoltán volt a másik. Nagyon megörültem Bálint látogatásának, közel hozzánk a Naphegy utcában volt a parancsnokságuk és amikor megtudta, hogy a Várban vagyok, fejelkeresett. Nagyon csendes és szomorú benyomást keltett. Az orosz hangszórók naponta, névszerint említették, mondva, hogy nemsokára felelni fog a tetteiért. Tudta, hogy mi vár rá. Megöleltük egymást és búcsút vettünk a bizonytalan jövőnk elé nézve.

Esténként lejártam, az egy emelet mélyen lévő, Budapest Hadtestparságra, ahol v. Hindy Iván vezérezredes úr törzséhez tartozó tisztektől, többek között Darnoy vk. szds és Csergő Endre cső. szds-től érdeklődtem a harctéri helyzet jelenlegi állásáról. Február elején hivattak és örömmel közölték, hogy Bicske felől egy német páncélos felmentő ék utban van, Buda felé. Állítólag egyes harckocsiknak sikerült Hűvösvölgyet elérni. Lázasan folyt a szállás csinálás a felmentő hadosztály embereinek. Már egészen közelről lehetett hallani a német és orosz harckocsik tüzérségi párbaját. Éjfélre azonban minden elcsendesedett. A felmentő egységeket részben az oroszok visszavetették, részben üzemanyag hiányában nem voltak képesek az áttörést folytatni és így a további kísérletezéstől elálltak. Amennyire a felmentés híre mindnyájunkat felvillanyozott, a hírek vétele után sajnos hamar ki kellett ábrándulnunk.

Másnap, Törzsök Gábor hdgy. eltűnt. Már csak Kéry Kálmán hdgy., Birkás, Tereskey és Dr. Tomzer hadpródok maradtak velem együtt a tisztikarbol.

Egyik korai februári hajnalon, a napostiszt hadapród azzal ébresztett fel, hogy a 6-os váltoállás egyik csendőrje jelenti, hogy fényjeleket látott leadni a felettünk lévő ablakból.. Géppisztolyt ragadva rohanunk fel az emeletre, de mire felérünk egy lélek sincs a teremben, de a hóban és az ablaknál lábnyomokat fedeztünk fel. Amint kinézek Pest felé látom, hogy a Bazilika tornyából ugyancsak fényjeleket adnak le. Nyilvánvaló, hogy a mi általunk keresett egyén fényjeleire adták a választ.

Másnap a Palota felettünk kigyulladt. Az egész szolgálaton kívüli századdal, rohantunk a tüzet oltani, viz nem lévén havat hordtunk kosárban a tüzre. Nagynehezen sikerült elfojtani a tüzet, sajnos azonban minden a csupasz falig a tűz martalékává vált. A gyönyörű aranyozott tapéták, aranyozott csillárok, képek, minden füstté és hamuvá lett. Az orosz tüzérség kihasználta a kivilágítás lehetőségét és gránát özönnel árasztották el a Palota keleti szárnyát. Feltétlenül összefüggés volt a fényjelek és a tűz kitörése között. Másnap a németek kivégeztek 4 elfogott egyént, de, hogy a gyanúsítottak közöttük voltak, vagy sem, azt nem tudom.

Isten különös kegyének tulajdonítottam akkor és még ma is, hogy a Vár kápolnájában lévő gyönyörű és értékes oltárkép és a kupola tetején lévő Szentkorona sértetlen maradt a tüztől.

Sikerült a nagy hideg ellenére, a Várkertnek a Döbrentei térre néző terraszán, csákánnyal sirt ásni, hogy szegény Attila földmaradványait végre átadhatjuk az anyaföldnek egy koporsónak kinevezett ládába helyezve. A temetés előtt egy Luftwaffe repülőtestet felkeresett, megkért, hogy az előzőnapon lelőtt 2 fiatal repülőtestet ugyanabba a sirba helyezhessék. Természetesen beleegyeztem, hiszen a sirban egyforma bajtársak lesznek. Délben a temetésre kivonultattam egy csendőr díszszakaszt és mindenkit aki nem volt szolgálban. Lezajlott a temetés minden sebesülés nélkül, pedig az oroszok észrevéve a szokatlan mozgást a kertben, a Gellérthegy Citadellájából tüzet nyitottak ránk. Csodáltam a pap bátorságát, aki az állandó ellenséges tüzelés ellenére befelylezte a szertartást. Párszóval bucsuztam, a hősihalált halt fiatal bajtárstól, disz sorozat puskatüz után visszatértünk a szálláshelyünkre.

Papok jelentek meg, katolikus, protestáns, hogy gyóntassanak és úrvacsorát osszanak közöttünk.

A bort én adtam a papoknak már hetek óta, főleg a katolikus papnak a misékhez. Ez nagy kincs volt amikor vízhiánnyal küzködtünk. A bor története a következő volt: még január elején, az egyik legügyesebb és legélelmesebb csendőröm, Szuromi Feri jelenti, hogy szeretné pár órára megkapni a kis ½ tonnás Fiat tehérgépkocsit. Minden kérdezőzködés nélkül megengedtem a kocsi használatát. Tudtam, hogy nem ok nélkül kéri. Feri este megjelent 3 hordó borral a kocsin. Kisült, hogy a Délivasut mellett lévő Vörösbéka, jónevű vendéglő tulajdonosa szeretett volna a testvéréhez költözni Óbudára. Felajánlotta Szurominak a maradék borkészletét, ha szerez neki tehérgépkocsit, az Óbudára való átköltözködéshez. Ezt le is bonyolította és így jutott a század 3 hordó borhoz.

Egyik sötét este, a napostiszt Birkás hadaprod őrm. akinek kötelessége volt végig ellenőrizni a golyósoros váltóállásokat és a melegétel szétosztását, jelenti „Főhadnagy ur kérem, nem merek egyedül lemenni, a sötétben” Mit csinál erre a századparancsnok? Mondom neki, „na jól van kadét, lemegyek veled” Végigjártuk a védelmi fészkeket, sokszor a jeges lépcsőkön a fenekünkön csuszva le a következő teraszra. Amint leértünk az utolsó teraszra, halljuk ám, egy repülőgép motorjának a bugását, majd pár pillanat múlva a zuhano bomba suhogását. No mondom ennek fele se tréfa, feküdj és Miatyánk. Egyszerre csak megszűnt a suhogás és látom, hogy pár méterre tőlünk egy fehér ejtőernyő ereszkedik le, a végén egy hosszukás tartáljjal. Már más szabad terület nem lévén, a németek a Várkertbe dobták le a löszert piros ejtőernyővel és fehérrel az élelmet. Ez is egy élelmet tartalmazó küldés volt és nem bomba, mint ahogyan mi ketten gondoltuk. Ezt is megüsztuk.

Jellemző volt a németekre, hogy még a háború utolsó napjaiban, amikor otthon már jóformán kenyérük sem volt, ide a bezárt védőknek rizst és csokoládét dobtak le. Ki volt adva parancsban, hogy ha más mint német bontja ki azokat a palackokat, agyonlövik. Később jöttem rá, hogy Szuromi Feri honnan vette a nekem hozott tábla csokoládét.

Az éjjel, a szó szoros értelmében hullottak a kitüntetések. A németek ejtőernyővel dobták le, többek között Hindy vezérezredes lovagkeresztjét.

Egyik nyugodt este, lementem a Vár alatt huzodó Attila körútra. A 12-s szám egy szép modern bérház volt, amit a volt belügyminiszter után Rakovszky Iván udvarnak neveztek. Ez egy belügyi bérház volt, ahol csakis a belügy kebelébe tartozók kaphattak lakást. Itt laktam 14 éves koromban a Nagypámmal aki számvevőségi igazgató volt a minisztériumban. Több rendőrtiszt is lakott itt, többek között Dr. Rajczy Géza főkapitány helyettes, aki persze nem ismert meg hiszen, akkor mint diákot látott és most mint egy csendőrtiszt jelentem meg. Beszélgettünk, igen pesszimiztikusan nyilatkozott a város közeli elestéről és ,hogy nem sok jót várhatunk sem az orosz sem a magyar kommunistáktól. Mindenre, még a legrosszabra is el kell készülnünk. Sajnos beigazolódott amit megjósolt.

Ezt eddig nem említettem de januárban, 1945 január 1-i rangal , m. kir. csendőr századossá léptettek elő és az előléptetéseket a Vérmezőn olvasták fel.

Február 11.-ére virradtunk. Mindenütt romok és állati tetemek feküdtek szerte szét. A Várkert gyönyörű fáiból, csak csonkok és letört gallyak maradtak meg.

Mindenapi eledelünk a lógulyás, kenyér nélkül , a mai napon is melegen párolgott a csajkáinkban. Ebéd közben a napos jelenti, hogy Dr. Reichel obersturmfürer sürgősen kéret. Megértettem a sürgösség okát amikor közölte velem, hogy Hitler elrendelte a Várból való kitörést amiről eddig hallani sem akart. A kitörés tervét akkor nem közölte velem csak annyit, hogy délután 17 órára gyülekezzünk a szemben lévő, honvédelmi minisztérium épületében. Továbbá közölte, hogy ugyanebben az időben fog odaérkezni 3 német S.S. század is.. Mindössze egy napi élelmet, kézfegyvert és löszert vihetünk magunkal. Még azt is hozzátette, hogy Bicskén, a számra már nem emlékszem, bizonyos dombon ilyen és ilyen számú háromszögelési pontnál gyülekezzünk. Nagyon furcsának hangzott, amikor itt a Várban az egyik utcából a másikba való átjutás, életveszedelemmel járt.

Visszaérkezve a század körletbe, azonnal összehívtam a századot bevonva a váltó állásokban lévöket is. Közöltem velük az előbb hallottakat. Láttam ugy az idősebb mint a fiatal csendőrök arcán a megkönnyebülést jelentő mosolyt, amelyben a másfél hónapos ostrom minden feszültsége feloldodni látszott.

Mindnyájan úgy gondoltuk, talán mégis sikerülni fog kijutni ebből az egérfogóbol.

Lázás készülődés kezdődött, a század irományait, utasításokat, könyveket elégettük. Mind a 150 ember harci lázban készülődött, az utolsó próbára. Már délután 3 órára indulásra készen álltunk, amikor egyre erősödő aknatüz árasztotta el, a Sándor teret és a körülötte lévő utcákat. Láttam, hogy még a H.M.-be való átjutás is nehéz lesz a Sándor téren keresztül. Akna tűzben indítottam a századot rajokként gyors szökélésekkel a Sándor téren keresztül. Ugy, hogy délután 5 órára a század mindenegybes tagja beérkezett a minisztériumba. Az SS Hauptsturmführer századparancsnokokkal elindultunk Dietz ezredest megkeresni, a további parancsok átvétele céljából. Gyanusan üres volt a minisztérium épülete. Az alagsorban megtaláltuk parancsnokunk szobáját. Az iroda ajtaja tárva nyitva az asztalfiokok kihuzva, üresen, iratok, könyvek szanaszét heverték. Az egész iroda azt a benyomást keltette, mintha pánikszerűen hagyták volna el. Mindnyájan az irodában leültünk, várva a jelzett eligazítást. Velem volt még Tereskey hdp. örm. aki atólmácsolásnál volt segítségemre.

Kérdezve a németeket, hogy most mit csinálunk? Erre azt felelték, hogy az ezredes ur minden pillanatban megérkezhet. Közben az épületben szétküldött csendőreim jelentették, hogy a velem együtt lévő német tiszteken kívül nincs több német a minisztériumban. Ezt közöltük Dr. Reichellel, aki először meglepődött de utána azonnal próbált megnyugtatni, hogy csak várjunk türelemmel.. Ugy 18 ora körül igen erős csatazaj hallatszott az északi irányból. Megint eltelt egy félora várakozással, semmi, ekkor már én is kezdtem elveszteni a türelmemet, feltevésem szerint a kitörésnek már megkellett kezdődnie. Ezt megmondtam a németeknek, mire az egyik Hauptsturmführer emelt hangon kijelentette, „Ha egy német katona vagy tiszt parancsot kap az előljárojától, arra, hogy várjon, akkor annak minden körülmények között várnia kell, mert az előljároja nem fogja őt cserben hagyni.” Ez a válasz nem elégített ki mondva, hogy a jelenlegi helyzet, úgy néz ki, hogy mi minden eligazítás és tájékoztatás nélkül, bentmaradtunk a harapófogóban. Az időközben a nyugati irányba leküldött felderítő járőr, két fő veszteséggel visszaérkezett, jelentve, „A kitörés megtörtént, északi irányba, nincs többé védővonal, s az oroszok előzőnlésének semmi sem áll utjában”.

Az idő már 20 óra körül járhatott. A jelentést hallva hadaprodommal az irodát elhagytuk. A németek látva ezt visszahívtak és most már igen csendes hangon közölték, hogy ezekután egymás között beszéljük meg a sürgős tennivalókat. Térképen próbáltuk a kitörés valószínű irányát lerögzíteni, azonban csak feltevésekre voltunk utalva. Egyet határozottan tudtunk, mégpedig azt, hogy másnap 12-én, 24 óráig a Bicske X magassági pontot kellene elérnünk. Egy raj erejű harcjárőrt küldtek a németek az Ostrom utca irányába, hogy tájékozva legyünk az ottani helyzetről. Egy jó félóra két SS tért csak vissza véresen a járőrből. Jelentették, hogy az Ostrom utcán próbáltak lemenni a Széll Kálmán tér irányába, azonban olyan erős tüzet kaptak, hogy a harcjárőrből csak ők ketten tudtak visszatérni.

Elhatároztuk, hogy máshol próbálkozunk. Ezért az épületből az embereket a keskeny Színház utcába gyülekeztettük. Nagyon lassan ment, mivel a kapu el volt torlaszolva homokzsákokkal és azokon keresztül csak két ember tudott kijutni egyszerre. Amikor már kb. 200 ember kijutott, hirtelen irtozatos aknazápor zúdult a szűk és rövid színházutcai részre. Aki már kint voltak, mint az örültek igyekeztek visszajutni a Honvédelmibe, a biztonságot jelentő falak közé. Pillanatok alatt a szűk utca megtelt jajgató sebesültekkel és halottakkal. Láttuk, hogy erre nem juthatunk ki, gyerünk más irányba. Az épületből egy keskeny alaguton lehetett déli irányba menni. Rövidesen a , a Lánchid és Krisztina közötti nagy alagutba találtuk magunkat. De itt már elszakadtunk a németektől mivel ezekben a keskeny alagutakban csak is oszlop egyesével lehetett közlekedni. Itt a nagy alagutban hatalmas káoszt találtunk, a német SS lovashadosztály próbált kitörni a Lánchid felőli kijáraton. Egymásra zsufoltan vártak a lehetőségre, azonban az oroszok, nyilván tudtak a tervükről, ugyanaz volt a helyzet mint fent a Várban a Színház utcai kapunál hatalmas aknatüzzel zárták le az Alagut kijáratát. A Krisztina felőli kijárat már napok óta bevolt falazva. Tehát itt sem lehetett szó a kijutásról.

Más lehetőségünk nem volt mint visszamenni a kis földalatti folyosóba, folytatni utunkat a Kir. Palota felé. Ez a folyosó tele volt jajgató és haldokló, magyar SS sváb sebesültekkel, úgy, hogy amint már mondtam, csak oszlop egyesével lehetett benne haladni. Borzasztó gennyszagtól volt tele a keskeny folyosó. Ezek között beérkeztünk a Palotába ahonnan kiindultunk.

Az emberek szétszéledtek, lehetetlen volt a rajokat, szakaszokat abban a káoszban és szűk helyen együttartani. Amikor az udvarlaci őrség épületéhez értünk, Dr. Reichel aki eddig velünk próbált kijutni, megállt és kijelentette, hogy nem megy tovább, hanem próbál valahogyan kijutni a Várból. Bucsut vettünk egymástól és a vele együtt lévő, 20-25 némettel az udvarlaci őrség épülete mellett levezető Zerge lépcsőn, eltűntek. Vártam 5-6 percet, amikor heves puska és géppisztoly tűz után néma csend lett. Gondolom a lépcső végénél nem jutottak tovább, ahol már nyüzsögtek az oroszok és élvezettel puskázták le a menekülni próbálókat. Szegény Francz nem jut már vissza többé Gracba és tanítani a gimnáziumban. Mi a példát nem követtük, a földalatti folyosón keresztül visszatértünk a Minisztériumba.

Az idő ejfél felé járhatott. Az épület egyik nagy termében összegyűltünk 30- an vagy 40-en a század csendőreiből. Többen nem kerültek elő, vártunk még egy órát. Nem tudtam, hogy mitevő legyek. Az oroszok pontosan tudták a kitörés időpontját és mondhatni, páholyból vadásztak a kitörő egységekre. Itt bucsut vettem a körülöttem lévő bajtársaktól, megöleltük egymást és bizony az egyébként katonás, kemény csendőreim közül kevésnek maradt szárazon a szeme. Kijelentettem hogy tovább nem tudok felelősséget vállalni értük, próbáljon mindenki egyénileg valahol meghúzódni és eltűnni. Tudtuk, hogy jót nem várhatunk, hiszen naponta hangszorozták, hogy majd elbánunk a csendőrökkel, irgalom nem lesz számukra. Ezek után mindeki ment a maga útjára.

Átmentünk egy másik terembe ahol hatalmas kötegekben civilruhák voltak, felhalmozva. Meglepetésemre, ott találtam Budur Karcsi cső. szds. barátomat, a feleségével, ő is a galántai zlj-nál volt századparancsnok. Kérdezem, hogy veled mitörtént, mondja, átlőtték a lábát és most mozgás képtelen. Ezenkívül egy csomó törzstiszt is volt a teremben aki átöltözöben voltak civil ruhákba, Karcsiéktól bucsút véve, mi is magunkhoz vettünk civil öltözetet és ehagytuk a termet. Legényemmel, Fehér Bélával, visszamentünk az alagsorban lévő óvóhelyre, ahol a Palotában lévő postahivatal, postafelügyelője és két női alkalmazottja voltak elszállásolva és én adtam már hetek óta nekik enni a lógulyásból. Itt lefeküdtünk, próbáltunk aludni ami nem ment. Hajnali 3-4 ora között valaki berohant és rekedt hangon sugta, itt vannak az oroszok. Buda és az ország elesett.

Dr. Andrei Karolov
M. Kir. 040. 7205

Andrási Gyula nemes felvintzi
őrgy.

1942.10.29.
/1926.évf./

VI.cső.ker.pk.

1942.10.29. 1901.11.19. 1926.02.20. 1926.
SzU.hdf. 1945. ^{DOZSONY} _{06.06.} Uzmány

Andrássy Gyula őrgy.

B.L.1970.XXIII.évf.01-06. 49.o.

+ A debreceni cső.sz.d. pk-a 1945 őszén szovjet hdf-ban meghalt.

B.L.1965.05-08. XVIII.évf.05-08.sz. XVIII.05.08.sz. 30.o.

Andrási Gyula őrgy. a SzU-ban Uzmányban hdf-ban meghalt.1946-ban.

Antalffy Pál nemes csik-szent-imrei
örgy.

1942.10.29.
/1926.évf./

X.cső.ker. Oszt.pk.ideigl. Dés

1942.10.29. 1903.04.27. 1926.08.20. 1926.

Gy.: Márta Mária /1942/

kat.alreál Marosvásárhely

Szül.: Lugos /Krassó-Szörény vm./

F.: - Cloverdale W.A. Ausztrália

1917. 10.honv.gy.e. hdgy. Békéscsaba

+ Mildura /Victoria/ Ausztrália, 1984.08.20. szivbaj

B.L.1984.XXXVII.2.sz.6.o.

1984.I.13. súlyos szivrohamot kapott

B.L.1970.07-12.XXIII.o7-12.sz.58.o.

Antalffy Pál örgy. melbourni csop.vez. 1970.OI. utrakerekedett és meglátogatta a több napi távolléagra levő Sydney városát és az ottani cső.bjtársakat. Hazafelé benézett Hangodi István alhdgy. quenanbeyani csop.vez-höz, aki lassan gyógyul betegségéből. Antalffy Pál örgy bajtársunkat Carlsruhe helységben, vendéglő-jében 1968 nyarán három egymástkövető szivroham érte, a gondos orvosi utasítások szigorú betartásával állapota örvendesen javult
B.L;1969.01-08.XII.01-09. 70.o.

Nemes csikszentimrei Antalffy Pál
szkv. m. kir. esendőrőrnagy

Ausztráliába érkezett 1949. V.14-én, hol mint Melbourne-i csoport- később területvezető 1949-től 1976-ig bevándorolt bajtársainak felkutatásában, a testületi szellem ápolásában, a

B.L.1985.1.sz.7.o.

nemes csikszentimrei Antalffy Pál m.kir. cső.őrgy., a volt dési, majd a győri cső.oszt. utolsó pk-a, a MKCSBk. Melbournei /Vic./ csop. alapítóelső csop.vez-je, Ausztrália terület vez-je, a "Bajtársi Levél" támogatója és levelező munkatársa, szivrohamban Mildurában /Vic./ 1984.VIII.20-án 81 éves korában váratlanul elhunyt.

1903.IV.27-én Lugoson /Krassó-Szörénx vm./ született, hol apja főszolgabíró volt, Mind apja, mind anyja a Székelyföldről származtak. 1914-ben beadták a marosvásárhelyi alreál iskolába és 1922-ben Pécssett érettségizett. A Ludovika Akadémiát 1926-ban végezte el és Békéscsabám -a 10.gy.e.nél kezdte meg szolgálatát.

1932-ben belépett a Csőséghez, s a ti-i tanf. elvégzése után különféle beosztásokba került. 1945.IV.1-én orosz nyomásra hagyta el Magyarot -és három évi Ausztriai tartózkodás után 1949. május 14-én partraszállt Melbourneben.

Románia átállása után, a román hadsereget a magyarok és németek ellen fordították, de a román csőséget kiirtották. Jól emlékszem az 1919-es magyar cső.üldözésekre, a vége a m.kir.Csőség teljes kiirtása lett volna. Mint cső.nem maradhattam otthon, de nem is mehettem haza, Halottam a hazai vörös garázdálkodásról és cső. irtásról is.

Igy nem maradt hát más hátra, csak a kivándorlás.....

Két évig a kötelező fizikai munkát végezte a Bonegilla-i kat.táb-ban. 1949-ben megalapította a Melbourne-i csop-ot.

1984.I.13. szivroham.

1984.I.13. után VIII.23-án temették el Mildurában.

B.L.1984.2.sz.6.o.

Antalffy Pál őrgy. /Mildura, Vic.Ausztrália, 1984.01.13. váratlanul súlyos szivrohamot kapott, Kórházba szállították. hol gondos kezelésben részesült, de nem gyógyították meg. 04.12 már erősebben jelentkeztek a szivfájdalmak. A kórházban közölték, hogy csak szivoperációhoz lehetne gyógyulást, de a műtétet, 81 éves korára való tekintettel nem alkalmazhatják. 21 nap után kérésére kibocsátották. 1984.05.15. leveleében így írta: "Legszörnyűbb érzés, a tehetetlenség érzése. A legkisebb gyers mozdulatra szívem azonnal reagál és bizony nem könnyű mindig lassan mozogni. Ilyen körülmények között, természetesen senová sem tudok elmenni, mert a legkisebb fáradalmat sem bírom. Kellemes volt szomban olvasnom, hogy ugy Melbourneben, mint Adelaideben igen szép cső.-napokat rendeztek. Jó, bsa Kiss Lajos őrm. és családja, akiknél időnjént megszállni szoktak, tartja vele az összeköttetést és telefonon tájékoztatják. /U.M.1984.VII,21./

Les Lilas, Sept. 27-01

Redes Gyorkom.

Sok minden történt azóta,
hogy busszát váltottam egy mas-
tól. Nem tudom mi van rák
otthon?

Itt Parisban nagy léke honol.
Sok ismeretlen mag igazán ezt
a Metropolit, gyönyörű. Ki-
világítva egy elmény volt latin.

Felöltam egy francia könyvet
Histoire the Gendarmarie in
France. Nagyon érdekes leve-
lens meg. Majd fordítok be-
lőle, szertelme - ha megjár - a
csb. napon felolvassam.

Remélem majd simán kancsít?
Itt a metro kikészíti a lábain-
kat a sok lépcsőjárással.

Rézeld a hadtörténeti múzeum-
ban láttuk Klátyás királyunk paj-
xiát amit a temetésen Pécsben
a koporsó helyére helyeztek). A bessi
múzeumban (jelenleg jászai alatt)
Könyv, leírás Röpnyét körülben
kínokant, tartják.

Remélem ott lesz a csáknak
Eri idején volt.

Babynak keressékomat Kuldve
őlel bajtársi szeretettel Saj

Steinlein cicái nem olegye sejele mint a budaiak.
Sivesen gondolk a kedves orákra, hangszórozere
ugy a lábaváross mint France a országy totalisere
més - itt ragyogó képrátato élet vese, fudorucie
nem hisdile temeszeteben.

So epésreget hiváru mely üdvöskel

Zoo

Apor József nemes al-torjai
nyug.alez.

Miskolc, Verbőczy-utca 2.sz.

1917: 22. HONV. G.É. G. T. H., 1916. 09. 01. TART.

F.: KOVÁCS KATALIN MAGDOLNA / IPOLYSÁG, 1940/

MEGHALT 1939. 07. 24.

Aranka Sándor
fhdgy.

1944.01.01.
/1941.évf./

IX.cső.ker. Dési szárnypk.h.

1944.01.01. 1916.04.08. 1941.08.20. 1941

Szül.: DÉS

+ Budapest, 1987.03.29.

F.: INCZE JUDIT, DÉS, 1944.09.15.

Budapest, Gyulai Pál-u 8.sz.

Ághy Zoltán vitéz
hdgy.

1943.08.20.
/1913.08.évf./

VIII.cső.ker. Ungvári cső.tanzlaj. okt.ti.

+ Svábhegyi harcokban hősi halált halt 1944.12.31.

B.L. 1966. 04-06. 26.o

Az ungvári tanzászlóalj 2. századának III. szakasza bevonul a cikerei gyakorlótérre. A szakaszt vitéz Ághy Zoltán hdgy vezeti, ki 1945. januárjában Budapest ostroma idején a Svábhegyen utolsó töltnyeik kilövése után is panzerfaustot nyelével viaskodva a szovjet túlerőkkel hősi halált halt.

vitéz Ághy Zoltán hdgy sírja Buda 52 napos ostroma után egy svábhegyi villa kertjében.

Ághy-Asbóth Zoltán I vitéz
alez.

1942.04.01.
/1916.évf./

VIII.cső.ker. Máramarosszigeti Oszt. pk-a

1942.04.01. 1896.12.07. 1916.08.18. 1916.

Szül.: Barlamida /Zala vm./

F.: Hüttinger Elfrida

Gy.: Dalma, Zoltán hősi halált halt

22.honv.gy.e. Marosvásárhely

I.Vh. or front

+ Milwaukee /Wisconsin/ USA 1993.10.11.

N.K.

Braham: I/431.o. Máramaros vm-ben
Kárpát-Ukrajnában foganasított
zsidóellenes intézkedések.

vitéz Ághy-Asbóth Zoltán

K.H.V.
1993. XII.

A MAGYAR HARCOSOK BAJTÁRSI KÖZÖSSÉGE
WAUKESHAI CSOPORTJÁNAK TAGJAI
SZOMORÚ SZÍVEL TUDATJÁK,
HOGY LEGIDŐSEBB BAJTÁRSUK

vitéz ÁGHY-ASBOTH ZOLTÁN

M.KIR. CSENDŐR EZREDES

AKI AZ I. VILÁGHÁBORÚBAN MINT GYALOGOS
TISZT, AZ OROSZ ÉS OLASZ FRONTOK KÖZEL-
HARCAIBAN VETT RÉSZT, A II. VILÁGHÁBORÚBAN
PEDIG MINT CSENDŐR TÖRZSTISZT, EGYSÉGÉVEL
AZ ARCVONAL MÖGÖTTI TERÜLETEKET TISZTÍ-
TOTTA MEG KÉMEKTŐL, PARTIZÁNOKTÓL ÉS
SZABOTŐRÖKTŐL,

1993. OKTÓBER 11-ÉN, 96 ÉVES KORÁBAN,
MILWAUKEE-BAN (WISCONSIN, USA) ELHUNYT.
BARALAHIDÁN (ZALA VM.) SZÜLETETT
1896. DECEMBER 7-ÉN.

EMLÉKÉT KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK!

B.L.1984.10.4.o.

Vitéz Ághy-Asbóth Zoltán ezds. az É amerikai kontinens legidősebb
Életben lévő ezds-e, 1984.02.13. Hales Corners-ből /Wisc.USA/
vitéz Szendy József MKCsBK. pénztáros és segélyalapkezelő felesé
vendégeként Sarasotaba /Fl.USA/ érkezett.

Asboth

Ághy Zoltán vitéz I.
alez.

III.ker.

1942.04.01.
/1916.évf./

VIII. Máramarosszigeti oszt.pk.

1942.04.01. 1996.12.07. 1916.08.18. 1916.
Szül.: Barlahida /Zala vm./

F.: Hüttinger Elfrida

+Milwaukee /Wisconsin/ USA, 1993.10.11. Bel-Air Health Care ottbn
Dalma

Gy.: - Zoltán

1916.08.18. zls

szjcs. és kir. 16. Gy.e.

31 év után a volt máramarosszigeti osztályparancsnok vitéz Ághy-Asbóth Zoltán ezredes úr és volt segédtszjtje vitéz Barachi Tamáska Endre százados.

B.L.1990.XLIII.2.sz.3.o.

vitéz Ághy A bóth Zoltán ezds. /Muskego, WI., USA/ kórházban. Jobb oldala megbéñult. Leány Pallagi Viktorné Dalma, rendszeresen látogatja.

/KGY. 1990.o7,13.

A jubileumi CSENDŐR szobor. v.Ághy Asbóth Zoltán, vitéz Hangodi János és jobb szélen vitéz Branchi Tamáska Endre (Havasi Photo)

Az első sorban: v. Ághy-Asbóth Zoltán, vitéz Hangodi Jánosné, vitéz Hangodi János,
mögöttük Dr. Balló István

B.L.1994.XLVII.1.sz.16.o.

Vitéz Ághy Asboth Zoltán ezds.

A Souverain Szent Laszlo Tarsaság és Rend lovagja, Az Arany Vitézségi Érem tiszttek számára, a Bronz Katonai Érdemrend a Katonai Érdemkereszt szalagján a kardokkal és más háborus és békekekitüntetések tulajdonosa, a volt máramarosszigeti oszt.pk-a, súlyos betegség után a Bel-Air Health Care otthonban Milwaukee-ben /Wisc.USA/ 1993.10.11. 97 é korában meghalt.

Berlahidán /Zala vm./ született 1896.12.07-én 1913-ban. A pécsi hadapród isk-ból a IV.évre Budapestre, a L.A-ra helyezték, hol a IV.év elvégzése után 1916.08.18-án zászlóssá avatták.

Első beosztása a Marosvásárhely-i 22. honv. gy.e.volt, mellyel az orosz harctéren, majd az olasz fronton, s végül Erdély védelmében a Székely Hadosztályban harcolt.

1921-ben belépett a Csőséghez, hol a cső.ti-i tanf. elvégzése után Szombathelyre, az öpk.-i iskolához helyezték okt.ti-nek.

Később Kárpátalján szolgált, s a 2.hds. területén alakulatával táb. cső. szolgálatot teljesített a vivonig.

1951-ben Bajorországból vándorolt ki feleségével együtt Milwaukee-be leányához. Itt vezette az MKBCsBK helyi csp-ját éveken keresztül.

1989-ben jobboldali agyvérzést kapott, majd tüdőgyulladásból már ne tudott felépülni.

Temetése 1993.10,23-án ment végbe az ágosthai ev. egyház szertartás szerint. Nt. Szűcs János lelkipásztor imádkozott. Életének kiemelkedő eseményeiről Eszes Mátyás pc.fhdgy. emlékezett meg, aki egyben képviselte az MHBCSK vez-jét, s tette le közösségünk koszoruját A Wisconsin Memorial temetőben helyezték örök nyugalomra.

Gyászolják: leánya Pallagi Victorné Dalma, veje Pallagi Viktor, 2 unokája, 5 dédunokája, rokonai, kiterjedt baráti köre és bajtársai

B.L. 1987.XL.1.sz.5.o.

Vitéz Ághy-Asbóth Zoltánné, szül. Hüttinger Elfrida, vitéz Ághy-Asbóth-Zoltán ezds. felesége házasságának 66.évében hosszabb betegeskedés után Muskego-ban /Wisc,m USA/ 1986.10.03. meghalt.

Pozsonyban szül, honnan szülei Savanyukutra /Sopron vm./ költöztek. Házasságukból két gyermek született. Zoltán Géza cső.hdgy. Budapest védelmében hősi halált halt, Dalma, Pallagi Viktor felesége, kik nagy szeretettel vették körül őket. A háboru után az UA-ba vándoroltak ki 1951-ben és Milwaukee-ben, majd Muskego-ban telepedtek le. Itt élt családjával haláláig.

10.12-én temették a Wisconsin Memorial Park kis kápolnájából az ev. /lutheránus/ egyház szertartása szerint Nt Szűcs János lelkész bucsuztatta. Elhamvasztották.

Gyászolják: férje, leánya, veje családjuk, a barátok és a Bajtársi közösség.

v.Á.-A.Z.1986.XI.11./

Avkler Zsigmond
nagy.

1942.07.01.
1942.07.évf./

I.cső.ker.

1942.07.01. 1920.09.14. 1942.06.18. 1942.07.

F.: Bede Fazekas Enikő

Szül.: Nagyszőlőse /Ugocea vm./ 1920.09.14. 1942.07.

Sopron Rákóczi kat.nev.int.

német hds.pság-on Ottó Wöhler tbk. mellett

Győr, szárnypk.h.

SzU.hdf. Kaukázus

Ręcskl1951-1953.09.18.

Tolonház

Győr Vagonyár sm.

+ Bécs /Ausztria/ 2003.09.23. *szívnyaraktus*

*Köszönöm, hogy jóban rosszban társam voltál,
Nagyon fáj, hogy itt hagytál,
De szívemben mindig velem leszel.*

*Szomorú szívvel tudatjuk mindazokkal akik ismerték
és szerették, hogy életem hű társa, szeretett édesapánk,
nagyapánk és apósunk*

AYKLER ZSIGMOND

2003 szeptember 23-án megtért övéihez az örök hazába.

*Az Úr adta,
Az Úr elvette,
Legyen meg az Ő akarata.*

A gyászoló család

*Der stirbt nie,
Den man liebt*

*Mit tiefer Trauer teilen wir Allen mit,
die Ihn gekannt und geliebt haben, dass mein liebster Mann, unser
Vater, Großvater und Schwiegervater*

SIGMUND AYKLER

am 23 September 2003, von uns gegangen ist.

*Gott hat gegeben,
Gott hat genommen,
Sein Wille geschehe,*

Die Familie

VALAHOL HELYT KELLETT ÁLLNOM

Győrffy László interjúja Aykler Zsigmonddal

I. rész

Zsiga bátyám, te 1956 óta élsz itt Bécsben, az utóbbi évtizedekben a Simmering kerületben, egy stúbiatorokkal igen szépen berendezett, városi lakásban. A trianoni békeszerződés évében, 1920-ban születél, tehát nemsokára háromnegyed évszázados születésnapodat ünnepeled, hála istennek jó erőben és jó egészségben. Édesapád, nagypapád katona volt, te magad is az egyenruhát választottad, s ennek következtében 1950—53-ig a recski fogolytábor lakója lettél. Hol és hogyan indult el életed, hol születél?

Kárpátalján, Ugocsa vármegye székhelyén, Nagyszőlősen születtem, ahol apám akkor postamester volt. Eredetileg, ahogy említetted, hivatásos tiszt volt, de 1911-ben szolgálaton kívüli viszonyba helyeztette magát, miután édesanyámnak nem volt kauciója, 1912-ben keltek egybe.

Apámat az első világháború kitörésekor behívták; prosz hadifogságba került még a háború elején, onnan szökött meg 1916-ban, itthon igazolták, és utána beosztották a déli hadsíntra. Az összeomláskor 1918-ban századosként szerelt le, hazament Szőlősrre, először mint postamester, majd a továbbiakban villanygyári igazgatóként működött, közben kapcsolatban volt Szegeddel; a nemzeti hadsereg szervezésében is bizonyos része volt.

A trianoni békeszerződés után cseh állampolgár lett, ám hallgatólagosan magyar is maradt, kapcsolatot tartott a felvidéki magyar politikusokkal is, gróf Eszterházy Jánossal, gróf Révay Istvánval és Szűllő Gézával, aki nekem süldő ifjanc koromban a következőket tanácsolta: „...igyekezz, hogy különb ember légy apádnál, de ez ügyse fog neked sohasem sikerülni.”

1924-ben szüleim elváltak, én édesanyámmal és nagynénémrel Budapestre, illetve Csillaghegyre kerültem, ahol apám házat vett nekünk a tisztviselő telepen. Ott betegedtem meg ötesztendőskoromban annyira, hogy majdnem meghaltam. Vastagbélhurum volt. Tévesen tifusz ellen kezelték, ez okozta majdnem a halálomat míg rájöttek, mi a bajom; majd a helyes kezelés következtében helyrejöttem, de nagyon nehezen. Anyám aggódott. Két fiúgyermekét veszítette el már előttem. 1912-ben házassodtak össze, mikor ez történt már 1924—25 volt.

Hat esztendőskoromban eltem a családommal Csillaghegyen, ahol az igazgató Csiszér József volt, aki a Monarchia bukása után családjával együtt Csikszeredáról menekült Magyarországra.

gimnázium. Az első két osztályt ott végeztem. Közben ismételtel kértük felvételemet a katonaiskolába, megint visszautasítottak.

Akkor már harmadik osztályos reál-gimnáziumi tanuló voltam, apám — a cseh állampolgár — ott-hon interveniált, mire 1932. október 20-án behívtak Sopronba, az akkor még M. Kir. II. Rákóczi Ferenc Reáliskolai Nevelőintézetbe felvételi vizsgára. A tanév már több mint egy hónapja elkezdődött. Kövérkés gyermek voltam, a tornavizsga eléggé dőcögött, de sikerült felmásznom a kötéltre, ez megmentett; az elméleti vizsgán átmentem. Felvettem.

A délutáni parancskihirdetésnél a felsorakozott leendő társaim előtt még civil ruhában álltam — általános derűtlenséget keltve — megilletődve és zavartan. Elég keserves volt az anyám szoknyája mellől hirtelen ezek közé, a számomra nagyon kemény — egy 12 éves gyerek számára rendkívüli esemény — körülmények közé kerülni. De harcomat megharcoltam. Az első félévben 37 gyerek közül a harmincnyedik voltam, és az év végére a tizenegyedik. Az év befejeztével sikerült a helyemet az osztályon belül megtalálnom.

Az intézeti nevelés ugyanabban a hazafias szellemenben folyt, mint amit a előbb említettem az elemi iskolában, tehát a trianoni békegalázatnak a szakadatlan ismétlésében éltünk, emellett rendkívül kemény fegyelmi körülmények között, mely már az eddig megjelent irodalomból nyilvánvalóan ismeretes. Ebbe a nagyon kemény, fegyelmezett életbe, mely vérünkbe vált, a növendék beleélte magát.

A VIII. osztály befejeztével, érettségi után a növendékeknek lehetőséget adtak, hogy a saját szempontjuk szerinti fontossági sorrendben három fegyvernem közül választhassanak, hogy a Ludovika Akadémián milyen kiképzésben szeretnének részesülni.

Én repülő akartam lenni — akkor ez volt a divatos fegyvernem — másodosorban tüzér, harmadosorban csendőr. Az osztálytisztünk — ez a polgári középiskolákban az osztályfőnöknek felelt meg — gyalogos volt. Az osztály nagyon szerette. Kemény katona volt, de nagyon igazságos. Erdélyi Tibornak hívták. Az osztály egyhangúan elhatározta, hogy az iránta való tiszteletből mindenki a három lehetőségből egy sorban gyalogosnak pályázik, akár első-, akár második-, akár harmadosorban. Aki pedig semmi körülmények között nem akar gyalogos lenni, az a csendőrséget választhatta, mert az Akadémián a csendőrhallgatók kiképzése gyalogos volt.

harcolt az alakulatával. Személyére később visszatérek.

Itt Sárbogárdon két hónapig teljesítettem szolgálatot, ez alatt az idő alatt számomra jelentős esemény történt. Az őrsre bejött egy textilkereskedő zsidó asszony, aki sírva panasolta jelenlétben az őrsparancsnoknak, hogy két német SS katona egy magyar férfi vezetésével fosztogatja az üzletét. Az őrsparancsnok kérdezte tőlem, hogy most mit csináljunk, hadnagy úr? Azt válaszoltam, hogy elmegyünk az SS parancsnokságra, és tiltakozni fogunk. Elmentünk. Őrnagyi rendfokozatban lévő SS tiszt volt a parancsnok, tiltakozásunk eredményeként azt a két legénységi állományú SS katonát, akik az üzletet fosztogatták, letartóztatta. A gyalogzászlóalj fogdjába kísértette, onnan továbbították őket Szekszárdra. Erről az eseményről természetesen a zászlóaljparancsnok is tudomást szerzett. Akkor még nem sejtettem, hogy az epizódnak évek múltán folytatása lesz.

Sárbogárdról átkerültem Mindszent községbe, a Tiszántúlra, az egyhavi lovasőrsi szolgálatra; majd onnan Kiskunhalasra állandó csendőri szolgálati beosztásba, mint szárnyparancsnok-helyettes. A kiskunhalasi szárny őrsi legnagyobb részét lovasőrsők voltak.

Halasra kértem magam azzal a szándékkal, hogy később a lovastanostályhoz kerüljek, ahol a Csendőrség ló- és lovaskiképzése történt. Ez 1944 júliusában volt, akkor már közeledett a front az Alföld felé. Október 15-e még Kiskunhalason ért, ezzel a Kormányzó proklamációja, ennek a visszavonása, köreinkben az általános fellélegzés, hogy a harcolók nem teszik le a fegyvert.

A front közeledtével parancsra vonultunk vissza. November 4—5-e körül érkeztem alakulatommal Budapestre a Böszörményi úti laktanyába és ott tudtam meg, hogy 1944. november 1-vel főhadnaggyá léptettek elő, egyidejűleg kézbesítették azt a nyílt parancsot, amellyel hadi beosztásba vezényelték.

Tudjuk, hogy a magyar csendőrség részt vett valamilyen módon a zsidó deportálásban, ebben te nem vetél részt, mert mindig olyan munkakörbe kerülél, ahol erre nem volt szükség.

Igen, állandóan olyan körülmények között szolgáltam, hogy a zsidókkal kapcsolatos intézkedésekben semmi levékenységem nem volt. Amikor Kiskunhalasra kerültem, onnan már akkor elszállították őket.

Dénes Sándor: Áldozat kútja. Dombortott cizellált falüld, vörösréz, 30 cm ø, 1990.

sődlegesen harcoló alakulatokká váltak a tanostályok, a járőrtársi- és vezetői iskolák, valamint a galántai csendőrszázlój.

Győrben szárnyparancsnok-helyettesi feladatkört láttam el a szárnyparancsnok megbízása szerint. Előfordult, hogy el kellett utaznom egyik községbe, hogy ott kivizsgáljam, hogy milyen körülmények között szökhettek meg a járőrtől egy letartóztatott személy. Erről kivizsgáló jelentést kellett szerkesztenem és felterjesztenem az osztályhoz.

Kiket tartóztattak le akkor?

Közbüntényeseket, tettenérés vagy feljelentés alapján, valamint katonaszökevényeket is. Győrből a visszavonulás kapcsán húsvét táján Pozsonyon keresztül átkerültem Ausztriába. Ott megbízást kaptam, hogy egy lovascsendőrszakasz parancsnokaként, Felső-Ausztriában, Pregarten nevű faluban Linz-től északra szakaszommal irányító szolgálatot teljesítsek. A lovasok legnagyobb részét még Kiskunhalasról személyesen ismertem. Összesen 38-an voltunk. Ott ért a kapituláció és az amerikaiak bevonulása, akik meghagyták a fegyvereinket és megbízták a közbiztonsági szolgálat ellátásával. Néhány nap múlva az amerikaiak hirtelen elvonultak onnan, de helyettük bejöttek az oroszok. Még az amerikaiak köztölték velünk, hogy aki akar, elmehet haza, vagy ahova akar.

A háború befejeződött, parancsadási jogom elvileg megszűnt. Ezt tudomására hoztam a legény-

szürkében, ünnepnap feketében, mindig csizmában. Szigorú volt, tiszteltük, de tartottunk tőle.

Az iskolában reggeli imánk „Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában, hiszek egy isteni örök igazságban, hiszek Magyarországot feltámadásában. Amen.” volt. A tanítás befejezésekor pedig: „Csonka Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország. Nem! Nem! Soha!” Így hagytuk el az iskolát.

Te ahhoz a generációhoz tartozol, amely kisiskolás korában a tanítás előtt és után ezt mondta, és nyilván ez a szellemiség uralkodott akkor a ti fiatal éveitekben. Mi volt ez a gyakorlatban?

Állandóan Trianon problémájával foglalkoztunk az iskolában, otthon, úgyszólván az anyatejével együtt szívtuk magunkba a trianoni békeszerződés igazságtalanságát. Sőt, én Szöllöshöz születtem, mely akkor Csehszlovákiához tartozott, de ez a szó, hogy Csehszlovákia nálunk otthon, soha el nem hangzott, hanem mindig megszállt területről beszéltünk.

Tehát a tudat alatt is belénk nőtt, hogy ez ideiglenes állapot, és ezt láttuk úton-útfélen, szinte minden kapun volt egy kis alumínium tábla, melyen a történelmi Magyarország térképe volt látható, középen a trianoni békeszerződés utáni csonka Magyarország térképével, töviskoszorúval, fölötte a szöveg: „Csonka Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország! Igazságot Magyarországnak!” Alatta pedig: „Nem! Nem! Soha!”

Miközben te ebben az iskolai szellemben nevelkedtél, nagynénéd és édesanyád, tehát gyakorlatilag két nő ügyeli fel rád.

Igen, kicsit burokban neveltek, de amellett szigorúan is, a burokban való nevelés az is jelentette, hogy bizonyos mértékig elkényeztettek. Később rájöttek, hogy ez nem helyes, és miután tradíció volt a családban, hogy a férfiak jórészt katonák legyenek, hogy apám, nagyapám, dédapám, dédnagybátyám katona volt, anyám, nagynéném úgy irányítottak, hogy én is katonának készüljek. Mint gyerek lelkesedéssel gondoltam arra, hogy majd katona leszek, ilyenentéppen részt veszek abban a mozgalomban, ahol ha esetleg háborúra kerülne sor, fegyverrel a kezemben védjem a hazát.

Az elemi iskola befejeztével apám kérvényezte, hogy vegyem fel a katonaiskolába, melyet társalgási nyelven, cögereinek hívtak. A szó a német Zögling-ből, amely növendéket jelent, még a Monarchia idejéből származik. Ez első kísérletre nem sikerült. A következő esztendőben behívtak orvosi vizsgálatra, ezen nem feleltem meg. Időközben beírtak a középiskolába. A csillaghegyi gyerekek az Árpád gimnáziumba jártak, mert az volt a legközelebbi, de anyám féltett a balesettől, hogy vicinálisozni kell Budára és vissza, és ezért legidősebb nagynénémhez kerültem Pestre a Domonkos utcába, ott a szomszédban volt a Szt. István Reál-

akadémia 1939-ben, a második világháború kitörése után. Anyám könnyei miatt visszaleptem a repülő vizsgától, a tüzér helyek időközben már beteltek, így lettem csendőr.

Csendőr egyenruhánk volt, abban avattak, de a honvédséghez vezényeltek egy esztendőre gyakorlati szolgálatra. Egy évig csapatszolgálatot teljesítettünk, nem a csendőrségnél, hanem a honvédségnél. A csendőrség katonailag szervezett örtüstület volt, fegyelmi szempontból a HM-hez, pénzügyi szempontból pedig a BM-hez tartoztunk.

Éreztél valamit a második világháború kiróbbanásából, akkor, amikor elkezdted a Ludovika Akadémiát?

Nem. Tudomásul vettük, hogy kitört a háború, de nem nagyon realizáltuk. A kiképzést meggyorsították és több realitét vettek fel a férőhelyekhez képest, így az Akadémia úgyszólván zsúfolásig megtelt. Meg kell jegyezni, hogy a középiskola, a soproni M. Kir. II. Rákóczi Ferenc Honvéd Főreáliskola — 1938-tól ez volt a neve — emlékei sokkal intenzívebben élnek ma is bennem, mint a Ludovika Akadémián kapott kiképzés.

1942. június 18-án avattak hadnaggyá. Avatás után kérésemre a 24-es honvéd gyalogezredhez vezényeltek Ungvárra. Kárpátaljai voltam, közel akartam lenni Nagyszőlőshöz, a szülővárosomhoz. Érthetően érzelmi vonatkozások vonzottak Kárpátalja felé. Egy évig voltam Ungváron nehéz-fegyver kiképző. Mikor az ezredet kivezényelték a frontra, engem visszatartottak. Kértem az ezredparancsnokomat, hogy engedjen ki a frontra azokkal az emberekkel, akiket kiképeztem, de ő ezt a kérésemet nem teljesíthette, mert csendőrtiszt lévén, belügyi tárca pénzelt a kiképzésemet, ez pedig az ezredparancsnok számára, ha elenged, bonyodalmakat okozott volna.

1943 június-júliusában visszavezényeltek Budapestre csendőrtiszt tanfolyamra. A tanfolyam egy esztendeig tartott, ebből 9 hónap volt az elméleti kiképzés Budapesten, a Böszörményi úti laktányában, és 3 hónap volt gyakorlati szolgálat, melyből két hónapot gyalogőrsön és egy hónapot lovasőrsön teljesítettünk. A fiatal tisztakat olyan őrsőkre helyezték, melyek exponáltak voltak, nagy forgalommal, ahol az őrsparancsnok tevékenysége kimagaslóan jó szolgálatteljesítés volt. Engem a sárbogárdi gyalogőrsre vezényeltek. Ott ért 1944. március 19-e.

Oda vonult be egy német lovas SS alakulat. Sárbogárdon egy gyalogzászlóaljnyi magyar helyőrség volt, melynek parancsnoka vitéz Variházy Oszkár alezredes — barátságos, kellemes, közvetlen úr — volt, beosztott tisztjei szerették. Nekem is igen kellemes kapcsolatom alakult vele. Csak társadalmilag érintkeztünk.

1945-ben Buda ostrománál jelentős szerepe volt. Átállt a szovjet oldalra és a németek ellen

Feladatunk volt a VIII. német hadseregpáncsok főhadiszállására megérkezni, anélkül, hogy meghatározták volna, hogy az hol van, — ott egy más páncsokszágtól odaérkező csendőrszakasz páncsokszágát átvenni és a német hadseregpáncsok — Otto Wöhler gyalogsági tábornok — személyes biztonságáról gondoskodni.

Fáradtságos, az egyes irányító szervek nehézsége miatt viszontagságos keresgélés után sikerült megtalálnom Szilvásváradon. Ott jelentkeztem a magyar ősszekötő tisztnél — egy magyar vezérkari ezredesnél — mutatván nyílt parancsot. Az ezredes határozatlannak látszott, közölte velem, hogy nem érti ezt a dolgot, itt már annyi a tiszt, hogy Dunát lehetne velük rekeszteni, ő ilyen tájékoztatást nem kapott, ide nem érkezik semmiféle csendőrszakasz, és tovább irányított Ózdra, a hadsereg Közigazgatási és GAZdasági Parancsnokságára, mely szakemberekből álló alakulat volt. Feladata az előnyomuló hadsereg által elfoglalt területeken a közigazgatást és közbiztonságot megszervezni.

A hadsereg már akkor jó ideje visszavonulásban volt, tehát ennek a páncsokszágnak a létjogosultsága — feladat hiányában — megszűnt. Önmagát adminisztrálta, azaz adminisztrálta és szervezte a hadseregpáncsokszággal egyetértésben saját visszavonulását, és egyúttal a visszavonuló harccsoportok irányítását is. Ennél a páncsokszágnál láttam el irányítási feladatokat egy tábori csendőrszakasz páncsokszágaként.

Az irányítás abból állt, hogy a visszavonuló magyar és német alakulatokat a hadvezetés által meghatározott helyek felé irányítsam. Különböző közlekedési útvonalak csomópontjain, városokban, vagy terepen a visszavonuló alakulatok páncsokszágaival közölni kell, hogy milyen irányba és hova kell vonulniuk azért, hogy az időbeni és térbeli torlódást lehetőség szerint elkerüljék. Ez volt a feladatom még magyar területen, majd később Szlovákiában, Túrőcszentmártonban is.

A tél folyamán újabb parancsot kaptam, hogy vonuljak be Szombathelyre, a felügyelőségre, ott álljak rendelkezésre következő beosztásomig. Kb. egy hetet töltöttem ott, onnan osztottak be Győrbe szárnyparancsnok-helyettesnek.

Mi volt a gyakorlati munkája a csendőrségnek 1944 decemberében, 1945 januárjában?

A csendőrség mindenkori feladata a közbiztonság fenntartása volt. A szovjet csapatok előnyomulásával, a kerületi páncsokszág intézkedése szerint a csendőrsők elhagyták a helyüket és visszavonultak. Voltak olyan személyek, akik a visszavonulásban, Magyarországon lemaradtak, de ezek viszonylag kevesen voltak, úgy, hogy egyre többen haladtak az ország nyugati vármegyéi felé, mindig jobban nőtt és torlódott a csendőrsők száma; akiket átszerveztek és szükség szerint harcoló alakulatként bevetettek. El-

gam értük és rendelkezésükre állók abban az esetben, ha ők ezt igénybe akarják venni. A többség határozatának alávetem magam. A többség hazakart menni, elindultunk tehát együtt hazafelé.

Melknél szovjet hadifogságba kerültünk, a lovakat elvették, majd gyalogmenetben folytattuk a véget érni nem akaró, napokig, hetekig tartó menetelést a magyar határ felé. Sopronkőhidán keresztül érkezünk kimerülten a Dunántúltra, Alsópaty községbe, a Felsőbüki Nagy Pál féle birtokra, ott a gabonaraktárak területén létesített hadifogolytáborba, ahol több tízezer embert gyűjtöttek össze. Itt bevagonírozták minket június végén. Budapesten, Temesváron keresztül, és a Havasalföldön át, irányítottak a Szovjetunióba.

Kb. egy hónapig voltunk vagonban, vagononként 40–41 ember. Szinte kibíratatlan hőség volt, katasztrofális körülmények között szállítottak bennünket. Először Romániába, Tekucsiba érkezünk, innen a legénységet hazaindították Magyarországra, a tisztakat visszatartották.

Egy századdal együtt megpróbáltunk átszökni a hazainduló legénységhez, elfogtak bennünket és visszavittek, de nem bántalmaztak. Majd bevagoníroztak és a konstancai tengeri kikötőbe szállítottak, ott egy luxushajóra, a Transzilvániára hajóztak be.

Ez a hajó 3–400 ember befogadására volt alkalmas, kb. 3–4 ezren voltunk, minden talpalattnyi hely zsúfolásig tele volt emberrel, a latrinákat a fedélzeten helyezték el, úgy, hogy az emberek egy más mellett a tenger felé végeztek szükségletüket, a hajó haladási irányába befújt a szél, úgy, hogy a fedélközt ellepte az emberi ürülék, az oda beszőfoltak sátorlapokkal próbáltak védekezni. A Transzilvánián két éjszakát töltöttünk, a második éjszaka hajnali óráiban Novoroszijzkban kötöttünk ki. Ott táboroztattak minket igen primitív körülmények között és minden higiénia nélkül két hétig a szabad ég alatt. Szeptember 14-én, a születésnapomon bevagoníroztak és a Kaukázusba szállítottak bennünket.

Akkor még csendőrruha volt rajtad?

Igen, csendőr-egyenruhában voltam, a főhadnagyi rendfokozatommal együtt, mindenki látható, így kerültem ki a Kaukázusba, ahol Erivánba, az örmény fővárosba érkezünk. Onnan ezer méterrel feljebb — Szevánba — szállítottak tehergépkocsikon, ez kb. Nápollyal egy szélességi körön lévő falu, illetve tábor, amely arra volt beállítva, hogy ott egy vízierőművet építsen, melyet már kb. 25 esztendeje építettek.

Óriási erőműnek készült, az egész Kaukázus energiaellátására volt hivatott. A Szeván-tó és patak vizét használták fel erre. Primitív munkakörülmények mellett kellett egyszerre több helyen, helyenként több emelet mélységben követ vájva dolgozni,

Folytatás a 6. oldalon

JUBILEUMOK, MEGEMLÉKEZÉSEK!

Újra mögöttünk van egy „háborús” esztendő. Ha most, a jugoszláviai magyar színjátszás elmúlt évi eseményeinek, történéseinek mesgyéről visszapillantunk, ha az értékelés nagyon is hálátlan megfogalmazására vállalkozunk, akkor, bármennyire is furcsán hangzik, de meg kell állapítanunk, hogy eredményekben nagyon gazdag, rendhagyó esztendőt hagytunk magunk mögött.

Ebben a mi felbolydult világunkban az 1995-ös esztendőben egymást érték a rangosabbnál rangosabb események. Jubileumok, megemlékezések csendes, bensőséges pillanataival lettünk gazdagabbak és nem utolsósorban azal a felismeréssel, hogy így, mankóra kényyszerítve is, volt erőnk és hitünk előbbre lépniünk, hogy az acsarkodások, az egymásnakfezsülések számunkra érthetetlen, szomorú mindennapjaiban ünneppé tudtuk varázsolni azokat a színháztörténeti vonatkozású évfordulókat, amelyek messzemenően meghatározták a jugoszláviai magyar színjátszás létét!

A legjelentősebb esemény kétségkívül a Szabadkai Népszínház fél évszázados jubileuma volt. Ennek a rangos eseménynek az adott külön hangsúlyt, hogy ez a jubileum egyúttal az újjászületést, a színház újraindulását is jelentette. Ugyanis az elmúlt egy évtized alatt a jugoszláviai magyarság egyetlen nagyszínházát a szakadék szélére juttatták azok a „sötét erők”, azok a „feladatot” teljesítő személyek, akik sehogyan sem tudtak megbékélni azzal a ténnyel, mely szerint: az

egyetemes magyar színjátszás egyik legerősebb fellegvárát jelentette a Szabadkai Népszínház!

Tíz hosszú esztendőn keresztül harcolt Szabadka és az egész Vajdaság a színházért, színházaiért, hogy aztán végül, az idén, a rendhagyó jubileum évében, végre újra magának tudhassa. Így, ha mostohább körülmények között is, mint az volt ötven évvel ezelőtt, a Szabadkai Népszínház újra „él”, a romos épületben újra megindult a munka!

A másik igen jelentős esemény Kanizsához fűződik. A tiszta-parti kisvárosban a színjátszás 100 éves évfordulójára emlékeztek. Ugyanis a Magyar Királyi Belügyminisztérium 1895. december 19-én hitelesítette az Ó-Kanizsai Műkedvelő Társulat alapszabályzatát, tehát jóváhagyta a kanizsai színjátszók működését.

Kanizsa azonban nemcsak az amatőr színjátszás Mekkája volt hosszú évtizedeken keresztül, hanem egyúttal az a város is, amely a legtöbb hivatásos színész adta a jugoszláviai magyar színjátszásnak. Különösen a második világháború után, azokban az években, amikor a műkedvelők Koncz István rendező-pedagógus irányítása alatt ismerkedtek a „szakmával”, a világot jelentő deszkákkal, sokan a színészi pályát választották hivatásukul. Említsük meg néhányukat: Ábrahám Irén (Újvidéki Színház), Bicskei István (Jel Színház, Franciaország), Bicskei Elizabetta (Budapest), Döbrenyi Dénes (Jel Színház, Franciaország), Korica Miklós (Szabadkai Népszínház),

Nagy István (†) (Szabadkai Népszínház), Nagy József (a Jel Színház vezetője, Franciaország), Takács Imre, Tóth Éva (Szabadkai Népszínház), Törteli László (Újvidéki Rádió), Verseghi József (†) (Szabadkai Népszínház).

A szabadkai és a kanizsai jubileum mellett említsük meg a Zentai Színtársulatot. Egy kiadvány (Zentai Színtársulat 1990—1995) összegezte ennek a fiatal társulatnak fél évtizedes munkáját. A zentai Thurzó Lajos Művelődési Központ adta ki a könyvecskét, amely már azért is figyelmet érdemel, mivel a társulat az új utakon járt, a színházi innovációk, a kísérletezés, a színházi formanyelv egészen egyéni megfogalmazása volt az, amely a társulat előadásaira rányomta a bélyegét. Az elmúlt fél évti-

zed elegendő volt ahhoz, hogy ma már zentai stílusról, zentai iskoláról beszéljünk. Mindenesetre a Zentai Színtársulat előadásai új szintet jelentenek a jugoszláviai magyar színjátszásban.

A jubileumok sora ezzel még nem zárult be. Következtek a művelődési egyesületek színjátszóinak a megemlékezései. Csak néhányat említsük: a nagybecskereki Petőfi Művelődési Egyesület ötvenéves (színjátszói 1945. július 21-én mutatták be Fazekas Mihály Ludas Matyiját). Aztán fél évszázados munkáját összegezte az Újvidéki Petőfi Sándor Művelődési Egyesület. Jubilált a temerini Szirmai Károly Művelődési Egyesület és még sok kisebb-nagyobb színjátszó csoport itt a Vajdaságban!

FARAGÓ ÁRPÁD

VALAHOL HELYT KELLETT ÁLLNOM

Folytatás az 5. oldalról

A tábor rossz ellátási viszonyok mellett. A tábor lakóinak 33 %-a éhenhalt. Ez feltűnt a magasabb rabtartó parancsnokságnak is, a temetőt exhumálták, a táborparancsnokságot leváltották, az élet jobb lett, a munkaviszonyok elviselhetővé váltak.

Innen 1946 májusában leszállították a tisztitábor legnagyobb részét Erivánba. Először a város peremén, egy Arabkir nevű faluban létesített hadifogolytáborban helyezték el a foglyokat, ahonnan munkába jártunk. A munkaviszonyok jobbabbak voltak, mint Szévanban. Nem kellett négy emelet mélységben a föld alatt bazaltot követ fejteni, hanem különböző építkezéseknél dolgoztunk. A tábor belső vezetősége román volt, és a legénység legnagyobb része is. Néhány hónap után az úgynevezett városi táborba kerültünk, melynek belső vezetősége és a hadifoglyok zöme is magyar volt. Az élelmezés is jobb volt. Rendszerint elég sűrűre főzött kölest vagy burist, vagy száritott krumplit kaptunk. Ez 1946 végén, 1947 elején történt.

Ekkor már ruházatunk szedett-vedetté vált. Rendfokozatunkat el kellett tüntetnünk még Szévanban. Minden tábornak volt antifasiszta frakciója hadifoglyokból, a kommunista párt szerve a táboron belül. Feladatuk az volt, hogy figyeljék társaik magatartását és jelentsék azokat a személyeket, akik nem annak a szellemnek megfelelően viselkednek, ahogy azt a rabtartók elvárták, egyúttal feladatuk volt felkutatni és kideríteni azokat, akik különleges alakulatoknál teljesítettek szolgálatot mint pl. a német hadseregben a SS-, magyar vonalon pedig a csendőroket, testőroket, a VKF,

Mintegy 150 német hadifogollyal — ezek a romániai szovjet megszállt alakulatoknál szakmunkásokként dolgoztak — szállítottak minket is újólá a SZU-ba. A több, mint kéthónapos foksáni tartózkodásunk alatt sok magyar hadifogoly érkezett az egész Szovjetbirodalom legkülönbözőbb területeiről. Elszállításunkig sok mindent megtudtunk tőlük. Hallottunk sikeres munkamegtagadásokról, éhségstrájkokról, sőt, a Genfi Konvencióról, melyet a Szovjet is aláírt. Ezeket a híreket értékeltük a magunk hasznára.

Miután törhetően beszéltem németül, társaim engem választottak szóvivőnek. Egyelőre megállapodtunk, hogy nem adjuk olcsón magunkat, számoltunk azzal is, hogy nem látjuk többet a hazánkat. Megtagadtuk a munkát, hivatkoztunk a genfi konvencióra, hogy a tisztéknek nem kötelező dolgozni, önkéntes munkát nem vállaltunk.

A hadifogolytáborok önálló ellátásra voltak berendezve. A tábor önmagát tartotta fenn a hadifoglyok keresetéből. A munka megtagadásának az volt a következménye, hogy állandóan vegzáltak bennünket. Ez abból állt, hogy néha naponta kétszer is kihallgattak, egy német főhadnagy volt a tolmácsunk. Amit ő oroszról németül tolmácsolt én fordítottam és adtam tovább magyarul társaimnak. És fordítva. Ez a módszer előnyösnek bizonyult számunkra, így mindig együtt lehettünk, közös megállapodás szerint alakítottuk magatartásunkat. Elhatároztuk, ha szétválasztanak, éhségstrájkot kezdünk. Foksáni kéthónapos tartózkodásunk alatt értesültünk arról, hogy az éhségstrájkot a tábor parancsnokságának közvetlenül Moszkvának kell jelentenie. Erre még visszatértek.

HÚSZÉVES AZ MMNÖK

Azaz a Muravidéki Magyar Nemzeti Önkormányzati Közösség

Új ország Szlovénia. Az ott élő magyarság kisebbségi státusza jóval régebbi. Most viszont valamivel elviselhetőbb. A húsz évvel ezelőtti létrehívott Nemzeti Közösségnek olykor nem is annyira a — másúttal oly városposztósan hangzó — kollektív és egyéni jogokért kell harcolnia, hanem inkább saját portáján kénytelen birkózni az identitástudat aggasztó gyengülésével, az asszimiláció vicsszorgó rémével. E kettős küzdelem jegyében zajlott a kerek évfordulós ünnepség és konferencia Dobronakon, illetve Lendván.

Kis ország Szlovénia. Tájéegységnyi. Az ott élő magyarság mezővárosnyi. A kétmillió lakosból csupán tízezer vallja magát Árpád utódjának. A december 1-i Dobronaki ünnepség viszont mintha impozáns létszámú etnikum lett volna... A művelődési otthonban tartott „világtalálkozó” a magyar és a szlovén himnusszal kezdődött, majd — a közönség szöveg felolvasása és Balaskó József MMNÖK-elnök bevezető felszólalása után — versekkel, néptáncokkal, citerazenével folytatódott.

zette be. Ezt követően a felkért előadók álltak sorra a mintegy száz fős hallgatóság elé: Nikowitz Oszkár, Varga József, Kolláth Anna, Radó Péter, Bokor József, Vörös Ottó, Göncz László, Novák Császár Jolán, Bence Lajos. A megadott témakörök a muravidéki magyar oktatás, művelődés és sajtó helyzetét ölelték fel Múlt, jelen és jövő gyűjtőcímmel. Képtelenség valamennyi dolgozat tartalmát, üzenetét ismertetnem, elemezni, csupán tallózok a gazdag, de meglehetősen lesújtó képet nyújtó tételekből. Mi mások lehetnének arafelé is a kisebbségi gondok, mint a trianoni fájdalom, a megmaradás, a beletörődés, a birkatürellem, a nyelvromlás, sőt, egy nyelvűsödés, a nemzeti tudatvesztés...? Mi másért kellene arafelé is harcolni, mint az anyanyelv használatának természetes voltáért, a papíron biztosított jogok és a gyakorlat közötti ellentét feloldásáért, az integrálódás és az asszimiláció közötti különbség megértéséért, az önállóság tiszteletben tartásáért...? Vagyuk csupán a tanügyet. Radó Péter tömören kifejtette, hogy

VALAHOL HELYT KELLETT ÁLLNOM

Győrffy László interjúja Aykler Zsigmonddal

II. rész

Hová mentél, amikor hazaérteztél?

Megérkezésem után otthonunkban, Csillaghegyre mentem. A család összeült, unokatestvéreim, igyekeztek meggyőzni, hogy igazoló elé kell állnom, ha egzisztenciát akarok teremteni. Variházy Oszkárral, akkor már tábornoki egyenruhában — véletlenül az utcán találkoztam. Meghívott vacsorára és ott tudtamra adta, hogy ő a sárbogárdi magatartásom alapján személyesen jön az igazoló bíróság elé engem igazolni. Megköszöntem. Gondolkodás nélkül nem mondtam. Ez volt a folytatása a sárbogárdi epizódnak.

Nem álltam az igazoló bíróság elé. Ha az ember nem óhajt egy rend, vagy club tagjává válni, nem kéri oda felvételét.

Mihez kezdte?

Gondolkoztam rajta, hogy valahol egy építővállalatnál jelentkezem segéd munkásnak. Közben egész véletlenül találkoztam az utcán egy évfolyamtársammal a Ludovikáról, aki ajánlott egy állást.

Éjszakás garázs mesterként dolgozhatnék, egész jól fizetnek, mondotta, ide nem kell igazolás, a tulajdonos lojális. A garázs a Szilágyi utcában volt, közel a Népszínház utcai Technológiához.

1948 szeptember közepe táján álltam munkába, nemsokára beiratkoztam a Technológián meghirdetett műszaki rajzoló tanfolyamra. Éjszaka dolgoztam, kicsit aludni is tudtam, innen jártam a tanfolyamra, mely reggel 8-kor kezdődött, 12-kor volt vége, utána mentem haza.

En azt látom, hogy mind az orosz hadifogságban, mind itthon, teljességgel ellenálltál annak a rendszernek, amibe kerültél, miért tetted ezt?

Azért, mert a háború alakulataim nem kerültem az első vonalba harcoló alakulatainkhoz. Katonának neveltek. Soproni osztálytársaim vagy ludovikás évfolyamtársaimnak kb. egyharmada elesett vagy megsebesült, én mindezt a sors kegye, vagy iróniája folytán valahogy ebben a kavalkádeban megúsztam, én ezért szégyeltem magam. Úgy éreztem, valahol helyt kell állnom. Ez a lehetőség így adott volt.

Amikor 1950. április 1-én letartóztatottak, hova vittek?

1949 tavaszán eladtuk a csillaghegyi házat és beköltöztünk az Elnök utcába. Onnan, az Elnök utcai lakásunkból vittek el éjfél után a Mosonyi utcai Tolonccfogházba (tolvajnyelven Jergli), ott bezártak egy cellába, ettől kezdve 1953. szeptember 18-ig lakat alatt voltam.

14 napig a Mosonyiban — ahol lelki-terti erő-

csolják a társadalomból, talajukat vesztve ártalmatlanná tegeyk és végül megsemmisítésk. Mindezek által megingathatatlan hatalmukat biztosítsák.

Ez utóbbiak között nagyon sokan voltak katonák, kikről a fáma hallgatott és hallgat. A régi hadsereg tisztjei és az új hadseregé is, olyanok, akiket pl. a Pálffy-Österreicher féle katonapolitikai ügyben vontak ki a forgalomból és valamilyen oknál fogva nem tudták, vagy nem akarták elítélni, ezeket internálták, majd Recskre vitték őket.

Személyes élményeim közé tartozik a 6018-asokkal való találkozásom. Ez az a fiatal entellektuel társaság már 45 előtt arra készült, hogy egy átalakulás kapcsán esetlegesen '45 után törvényes keretek között hatalomra kerüljenek. Majdnem mindenki diplomás ember volt közöttük, kb. velem egykorúak. Én akkor 30 éves voltam.

6018 volt a száma annak az ügynek, amely előkészített volna egy látványos, koncepcióspert a Donáth-per mintájára, azonban a Rajk-per és a Mindszenty-per már olyan visszhangot keltett Nyugaton, hogy ez lehetett az egyik komponense annak, hogy ők már nem kerültek bíróság elé, nem magoltatták be velük azt, amit el kell mondanium a bíróság előtt, nem vádolták önmagukat, hanem egyszerűen kikapcsolták őket a forgalomból úgy, hogy internálták őket.

Erről én természetesen nem tudhattam még akkor semmit, csak a későbbiek folyamán vettem róla tudomást. Ez egy epizóddal kezdődött.

Amikor a munkát befejeztük, bemehettünk a barakkba, a barakk létszámához viszonyítottan nagyon kevés lavór volt, ilyenkor lehetett tisztálkodni. (Mindig igyekeztem a legfelső priccse kerülni, tapasztalataim a Szovjetunióból származtak.) Ott ültem tehát a felső priccse, amikor láttam, hogy egy fiatal férfi megfogott egy lavórt, jött egy másik, egy őszesebb idősebb, aki ugyanezt a lavórt fogta meg és kezdődött egy, a lavór fölötti dulakodás. Az idősebb rákiabált a másikra, hogy fasiszta. Ez a fiatal férfi szembenézett ezzel és úgy válaszolt, hogy határozottsága, bátorsága megragadott. A szavakra nem emlékszem, csak a szavak hatására. Nagyon megjegyeztem az arcát. A következő napokban szerveztek egy brigádot, amely a tábor területén kívül az utat építette. Ebbe a brigádba kerültem én is, és ez a fiatal is, Dr. Varga József, aki egy Veszprém megyei kispaszti családból származott, bencés diák volt Pápan.

Az ember ezek között a körülmények között kezdett lassan megnyílni a másik számára, közöl-

éreztem magam, és nem képzelődök, hogy ezen a kapcsolaton keresztül, amely Varga József barátságával kezdődött, ismerkedtek meg ezek az urak azokkal a katonákkal, akikről azelőtt talán más véleményük volt, és akiknek pontosan ugyanaz az alapállásuk volt, mint amilyen nekik. Ott került ez a két látszólag különböző társaság közel egymáshoz. Azok a katonák, akikről ma a recski irodalom is még hallgat.

Kire gondolsz például?

A korábbi katonatisztek recski körére gondolok. Varga Józsefnek van egy recski tanulmánya, ezt a 70-es évek végén, vagy a 80-as évek elején írta, ebben megemlíti a katonákat, akik ott helytálltak, és akiknek a magatartása imponálóan példaadó volt, ezt a tanulmányt nem jelentették meg sehol, éppen azért, mert a katonákat, sőt, még a csendőröket is méltatta.

Itt most egy kicsit szólnék a katonákról. A Magyar Hírlap 1989. november 18-i számának melléklete hozza a (nem teljes) recski névsort, amelyet aprólékosan áttanulmányoztam. 48 általam ismert tisztet találtam, kik közül sokhoz személyes, mondhatnám meghitt baráti kapcsolat fűzött. Nem akarok különbséget tenni közöttük, ezért nem említem egyikük nevét sem.

Nem tudhatom, hogy Varga József egyetért-e ezzel, amit én most neked mondok, vagy sem, de lelkiismeretem szerint el kellett, hogy mondjam.

Vagyis azt mondhatjuk, hogy te óáltaluk gazdagodtál, ők pedig te általad, kölcsönösen egymás látókörét tágtítottátok Recskén.

Talán így. A két világháború közötti időben a társadalmi különbségek még eléggé érzékelhetőek voltak Magyarországon, ez ott a recski táborban, részben a mindnyájunkra egyformán nehezedő nyomás, részben pedig az azonos alapállás miatt teljesen eltűnt. Voltak néhányan, akiknek az emléke megmaradt, ezek közé tartozott Jakab Bálint, egy fiatal gyárimunkás, öntő volt, mindig mosolygott, a legnehezebb körülmények között is, mindig mosolyogva nézett az emberre. Mintegy bátorítottuk egymást a szempillantásunkon keresztül.

Azután volt egy — abban az időben nekem öregnek számító — Hornyák Józsi bácsinak nevezett deteki parasztember, Borsod vármegyéből (még Bécsből is leveleztem vele), nagybajuszú parasztember volt, aki világos szemével mindig nyugodtan nézett a sorsa elé, akinek a száját soha egyetlen egy káromkodás, vagy egy triviális ocsmány kifejezés el nem hagyta. Mindig tiszta

Recskről hallgattak, de áprilisban megkezdődött a szabadítás. Először ötösével eresztették el az embereket. A későbbiek folyamán egyeseket éjszaka hívtak ki különböző barakkokból, ezeket elkülönítették, majd éjszaka elszállították, akkor még ismeretlen helyekre.

Ahogy később kiderült, Kistarcsára, ahol egy olyan bíróság működött, amely visszamenőleg alapította meg bűnösségüket és azt, hogy milyen büntetést rónak ki rájuk. Voltak olyanok, akiknek beszámították a már eltöltött időt, voltak, akiknek több hónapot „varrtak a nyakukba”. Ezek közé tartozott többek között Sztáray Zoltán és Csendes Béla is.

1953. szeptember 18-án szabadultam Recskről. Addigra mintegy negyvenen maradtunk már csak a táborban. Valamennyiünket egy barakkba költöztettek össze. Kételyeink voltak, egymás közti tanakodtunk, hogy vajon mi a szándékuk velünk. Szeptember 17-ről 18-ra virradó éjjel éjfélét bejött a „Borzas” — a foglyok adták ezt a nevet a hajjselejte miatt, egyik legkegyetlenebb szadista hatalmása volt a tábor parancsnokságának — villanyt gyújtott, majd harsányan közölte, hogy a Hatóság szabadít minket, de rendőri felügyelettel és bizonyos területi kitiltásokkal (Budapest, Kazincbarcika, határsáv stb.). Rövid idő alatt kellett határozunk, hogy ki hol akar letelepedni. Erről lajstromot készítettek. Magam Győrt választottam, azzal a megfontolással, hogy Győr a Dunántúlon van, a dunántúli ember talán valamivel toleránsabb, mint az alföldi, beleértve a hatóságokat is.

Győr nagy város, ahol esetleg hamarabb találhatok munkát. Varga József is úgy gondolta, hogy Győrbe jön, viszonylag közel van a faluja, ahol szülei élnek. Egy harmadik társunk, Dr. Csáthy Dénes is odajött.

Elbocsátásunk után 24 órai határidőt kaptunk letelepedési érkezésünkig, rendőrségi jelentkezésre. Rövid idő alatt lakáshoz is jutottunk, Jankovics József kanonoknál albérletben — őt Jóska még a kistarcsai internálótáborból ismerte — a győri Püspökvárban, közvetlenül a Székesegyház mellett.

Milyen munkát találtál?

A véletlen folytán némi protekció segítségével mindhárman a Vagongyárban helyezkedtünk el. Csáthy Dénest — akkor készült utolsó vizsgáira a műegyetemen — üzemmérnöként —, Dr. Vargát a jogiosztályra és engem műszaki rajzolóként alkalmaztak. 4 nap után kellett ismét a Vagongyárban jelentkezünk.

A rendőrségtől három napot kaptunk szemé-

VALAHOL HELYT KELLETT ÁLLNOM

Folytatás a 7. oldalról

Szüleim 1924-ben különváltak, én édesanyámhoz kerültem és ezek szerint édesanyám bűne — amiért kitelepítették —, hogy engem szült, nagynéném pedig, hogy én tartottam el. Meg kell említenem, hogy édesanyám kitelepítési véghatározata is hamis adatokon alapszik, mert Aykler Domonkosné szül. báró Décsy Mária névre szól, holott édesanyám leánykori neve egyszerűen Borsos Sarolta, családjának semmiféle arisztokrata vonatkozása nincsen.

Az én internálásom és öreg enyéim szomorú sorsa néhány személy hatalmi túlkapásainak következménye a humanitás nevében, az osztályharc égíse alatt. A velünk szemben eljáró személyek magatartásának egyetlen meghatározója a gyűlölet volt. A gyűlölet, melyet érvényesítettek általában, korra és nemre való tekintet nélkül önmagáért a hatalom élvezetéért.

Meggyőződésem, hogy tartozik az egyén a társadalmi törvényeknek engedelmessé, ha egy társadalmi közösség tagja, mert a hatalom nem ok nélkül való. E szerint az élv szerint éltem 1950-ben, mikor letartóztattak, s élek ma is.

A lelkiismeretem akkor is nyugodt volt, most is az. Ez a biztonságérzés a reménytelenség adja a bátorságot ehhez az íráshoz.

Mégis, hogy ezt az írást megszerkesztettem, annak kettős oka van:

a. f. év szeptember 19-én megidézvén a rendőrségre közölték velem, hogy a Győr—Sopron megyei főosztály a rendőri felügyeletet velem szemben továbbra is fenntartja és

b. szeptember 20-án és 29-én munkakörömmel kapcsolatosan Sopronba kellett volna árut szállítanom s a rendőrség a határsáv igazolvány kiállítását megtagadta, holott ez év augusztusában üdülés céljára minden további nélkül kiállította. Az „üdülés” szó alatt itt a Sopron melletti „Tómalom” értendő, hol feleségemmel nászúton voltunk.

Egész súlyával érzem megkülönböztettségem bélpoklos jellegét és elhatároztam, hogy teszék egy vallomást oda, ahol talán meghallgatják és ahol hozzá mernek nyúlni ehhez a gazdátlan iktatószám nélküli ügyhöz.

Összesen 42 hónapot voltam fétlet nélkül hatósági őrizetben. Ebből 6 hónapot töltöttem Kistarcsán, a többit Recskén. Kistarcsáról való szállításom alkalmával jogtalanul megfosztottak ingóságaimtól. Internálásom ideje alatt törvénytelenül megfosztottak otthonomtól és otthonmaradt ingóságaim legnagyobb részétől. Úgy érzem, emberi jogom, hogy szabad legyek, hogy anyagi kártérítésben részesüljek és hogy visszakapjam jogtalanul elvett lakásomat.”

Részt vettél a forradalomban?

Nem vettem részt a forradalomban. A régi tisztikar nem akarta a forradalmat önmagával fémjelezni. Talán csak annyiban, hogy a győri rádió megkért, hogy menjek el Budapestre és csináljak egy helyzetképet. Ezt megcsináltam név nélkül, de hogy a győri rádió ezt közveitette-e vagy sem, nem tudom.

A Stockholmi Magyar Ház Híradója a Korona Pódium irodalmi estjéről számol be: a Stockholmban élő Gergely Tamás Fifi című monológját Dr. Csete Katalin, Mikes Lilla Koncert prózában című vers-, szanzone- és paródiaválogatását Gál Péter adta elő. Az előadás bevételét a Magyar Ház megvételére fordítják.

1956. november 13-án hagytam el az országot, Ausztriába érkező először bekerültem a traiskircheni menekült lágerbe, onnan 3-4 nap múlva kikerültem, ez visszavezethető a második orosz fogságom első makievkai tábora, ahol a német tolmács — rá már az előzőekben hivatkoztam —, megagoltatott velem egy bécsi címet, arra az eshetőségre, ha erre valaha szükségem lenne.

Ez a bécsi cím, Willy Wondruschka több évtizeddel ezelőtt kalksburgi diák volt, Kalksburg Bécs 23. kerületének egy része, ahol a Bécsi Erdő (Wienerwald) tövében a jezsuiták kollégiuma van, és egy olyan humanisztikus gimnázium, mely a 18. század végétől kezdődően a Habsburg Birodalom elitjét képezte ki.

Wondruschka ennek a kollégiumnak volt valamikor növendéke, ott érettségizett, ő szerezte össze: öttétései révén nekem a lehetőséget, hogy ott házimunkás lehettem, teljes ellátással és zsebpénzzel, és közben az egyetemre jártam.

Három év múlva, 1959-ben kerültem a Philips konzernhez, ahol az adminisztrációban dolgoztam 24 éven keresztül. Onnan mentem nyugdíjba. Időközben megcsináltam az idegenvezetői vizsgát, és Koncessziót szereztem. Állásom mellett 1977 óta idegenvezetősködtem, arra való felkészüléssel, ha nyugdíjba megyek, legyen elfoglaltságom. Ez 1983-ban bekövetkezett. Ma is idegenvezetősködöm.

Mikor jöttél először haza Magyarországra?

1967-ben, augusztusban. 1964-ben vándorolt ki a feleségem hozzám a kislányunkkal, akit még nem ismertem, 57 májusában jött a világra.

Szabályszerűen kivándorolt, hivatalos papírokkal, hozott bútorokat, távollétében osztrák állampolgárságot kapott.

Időközben még két kislányunk született. Velük akartuk a nagymamát és dédnagymamát meglátogatni. Ez sikerült is.

1967 óta rendszeresen jártál haza?

Nem, 1967-ben behívtak Győrött a rendőrségre. Utána 12 évig nem mentem.

Negyvenéves érettségi találkozásként volt 1979-ben, soproni osztálytársaim hívtak, megnyugtattak, hogy most már nem történhet semmi. A vágy olyan erős volt bennem, hogy találkozzam velük, hogy azóta rendszeresen járok, különösen a változás óta, havonta, kéthavonta.

Vannak még terveid?

Igen. Szeretném megélni, hogy a volt Magyar Királyi Csendőrség intézményét a magyar közvélemény reális megvilágításban lássa. Ha csak kevés is, de ehhez valamelyest hozzájárulhatok, célterem céloimat.

Epilógusként szabadon megjegyezmem, hogy nincs babitsi kiirthatatlan optimizmusom. Az örökké kék eget a felhők felett, ritkán veszem csak észre, de mégis eszembe jut Babits egyik verse, címe: Áldás a magyarra (Pesti Napló, 1936. november 6.). Ezt a verset az Európai Könyvkiadó Szépirodalmi Kiadó, 1961-ben Babits összegyűjtött verseskötetéből kihagyta azzal az indoklással, hogy irreverencia hangjával sérthetné a szomszéd népek nemzeti érzését. Ezzel szemben a Századvég Kiadó, 1993-ban belevette Babits összegyűjtött versci kötetébe. Az utolsó versszakát idézném itt zárószóként:

Erős igazsággal az erőszak ellen:

Így élj és nem kell félned, veled már az Isten.
Kelnek a zsarnokok, tűnnek a zsarnokok.
Te maradsz, te várhatsz, nagy a te zálogod.
Zsibbad a szabadság, de titkon bizserog,
és jön az igazság, közelebb, közelebb...

Árbócz János
alez.

/AUGUSZT/

1942.04.01.
/1916.évf./

Kp.ny.o.pság. Bűnügyi /B/ ea.csop. vez.

1942.04.01. 1898.11.08. 1916.08.16. 1916.
Vác

MEGHALT
+ 1983. 07. 20. BUDAPEST

KÖSZEG

Gyűjtőfogház

Margit krt-i fogház

1917. 18. Gy. E. Zls. 1916. 08. 01. F. H. Gy. IV. ker. 1922. 03. 01.

A magyar antif. ell. áll. és part. mozg. Kislexikon. Nyilt. nyomozás.
237.o.

Vezető 1940.03.27- Alag , 1942.05.01.- Sndrássy laktanya

SZÜL.: TEHÉNYÁS

KÖSZEG 1898. 11. 08.

ÁRBÓCZ JÁNOS csendőr ezredes, aki a hatalomra kerülésüket megelőzően információkkal látta el Vajna Gábort. 1944. október 16-át követően a Büm. VII. a) (közbiztonsági) alosztály vezetője volt. A kép amerikai hadifogságból történő hazaszállítása során, 1945 novemberében készült. (Magyar Nemzeti Múzeum)

KOVÁCS ZOLTÁN ANDRÁS:
ASZÁLASI KORMÁNY BELÜGYMINISZTERIUMA.

68-2194/58.

65-3610/58

11/5. osztály. 46

Hollósi

Esemény-jelentés
Budapest, 1958. október 3.

1958. szeptember 26-tól október 3-ig terjedő időszakban a csoportnál új őrizetbevétel nem történt. A folyamatban lévő ügyekben az alábbi előrehaladás történt:

1./ Alagi nyomozás:

Árbócz János volt cső. alez. /60 éves, kispolgári származásu, elítelt/ kihallgatása során vallotta, hogy a Központi Csendőrnnyomozó Parancsnökság baloldali alcsoportjának beosztottjai közül több cső. nyomozó volt különböző párt és munkásszervezetekbe fedőnéven beépítve. Vallomást tett arról, hogy Sarlós Ferenc cső. nyomozó bányászként volt beépítve a Kommunista pártba és Turai József pártösszekötővel tartott kapcsolatot. Turai röpcédulákat adott át Sarlósnak terjesztés céljából és beszervezésekkel bizt. meg. Sarlós cső. nyomozó társait mutatta be Turainak beszervezett tagokként. Sarlós Ferenc tevékenysége alapján 1940-ben őrizetbevette a csendőrség Turai József, id. Fock Jenőt és más kommunistákat.

A fentiekhez hasonlóan Harasztos Vince és Pálinkás János cső. nyomozók is be lettek építve a Kommunista Pártba és ezek tevékenysége alapján indították meg 1940-ben Soroksáron, később Alagon a nyílt nyomozásokat.

Az elmúlt hét folyamán összeállítottuk az alagi nyomozásban résztvevő cső. nyomozók, horthysta detektívek és VKF/2-es tisztek névsorát, felkutatásukra a nyomozati intézkedéseket folyamatba tettük.

2./ Andrássi laktanyai nyomozás /1942./

Kihallgattuk Horváth Sándor /52 éves, középparaszt származásu, osztályidegen/ volt cső. ftorm. hencidai lakos, előzetes letartóztatottat, aki vallotta, hogy az 1942-es Andrássy laktanyai nyomozást Árbócz János cső. ezds. irányította, a nyomozások egyes részleteibe személyesen is belefolyt, így pl. résztvett Rózsa Ferenc elvtárs elfogásában, értesült Rózsa Ferenc megkínzásáról, valamint résztvett a Juhász István által előkészített találkozón, melyr Rózsa Ferencet is kiszállították, hogy kapcsolatait elfogják.

Horváth vallomása szerint e találkozó nem vezetett eredményre, mert Rózsa Ferenc az elszenvedett kínzások hatására tett csak ilyenirányú vallomást, de a vallomásában megjelölt kapcsolata a találkozón nem jelent meg.

3./ 1943.-as soroksári nyomozás:

Az ügyel kapcsolatban kihallgattuk Juhász Antal és Palotás Ferenc volt cső. nyomozókat, akik vallották, hogy Horváth Sándor cső. nyomozó a tavaszi és őszi nyomozásban résztvett. Horváth Sándor ezzel szemben az őszi nyomozásban való részvételét tagadja.

Juhász Antal elítélt vallomása alapján felderítettük Nagy László volt cső. nyomozót, aki igyekezett beépülni a Kommunista Pártba és a Kommunista Párt mozgalmát ilymódon igyekezett felderíteni. Nagy László volt cső. nyomozó őrizetbevételére javaslatot tettünk. Nevezett ügyében megállapítottuk, hogy 1950.-tól 1956.-ig illegalitásban élt.

4./ Elítéltek kihallgatása társaikra:

Kihallgattuk Palotás Ferenc, 45 éves, középparaszt származású, volt cső. nyomozó elítéltet, Pozsgai László, Veres Antal, Szombathelyi Lajos, Hadnagy István, Kisfalusi Bertalan, Haraszi Géza, Cserhádi József, Balogh János, Bérczes Sándor, Bitó Gábor, Cserfalvi Péter, Demendi Béla, Elek István, Fehér Sándor és Kiss János volt cső. nyomozókkal kapcsolatban. Nevezettekre vonatkozóan Palotás részletes vallomást nem tett, arra való hivatkozással, hogy tevékenységüket nem ismeri. Dede Mártonnal kapcsolatban vallotta, hogy az 1940.-ben Alagon, Dunakeszin megindított nyílt nyomozásban és annak előkészítő felderítésében Juhász helyetteseként vett részt. A letartóztatottakkal kegyetlenkedett. Kegyetlenül bánt a női letartóztatottakkal is, akiket a kihallgatások során úgy kínzott meg, hogy nemiszerveiket ütötte gumibottal. Dede Márton és Bányai Pál cső. nyomozók találták fel és alkalmazták először a letartóztatottaknak tormászacskóval való megkínzását.

Bányai Pállal kapcsolatban vallotta, hogy 1940.-ben szintén résztvett az alagi nyomozásban, ahol Dede Mártonhoz hasonlóan kegyetlenségéről híressé vált, nemcsak a letartóztatottak, de a csendőrnnyomozók előtt is. Bányai Pál résztvett John Ferenc letartóztatott bántalmazásában, akit a Dunakeszi községhezán a garázsban hallgatott ki. Módszere volt, hogy az orvosi vizsgálatra jelentkező letartóztatottakat kigunyolta, szájukat kinyitatta és belekőpött.

Lovász Ferenc volt cső. nyomozóval kapcsolatban vallotta, hogy már 1940. előtt a Juhász féle csoportban dolgozott és kegyetlenségéről, szadista magatartásáról volt híre. Résztvett az alagi nyomozásban, ahol a Felvidékről Alagra ki-

./.

sért letartóztatottak kihallgatását folytatta. Az alagi nyomozás után Ungváron és Munkácson dolgozott baloldali ügyekben.

5./ Konkrét ügyek:

Kihallgattuk Sárcózi Béla 49 éves, polgári származású, volt r. segédfogalmazó, foglalkozás nélküli, debreceni lakos. A kihallgatás célja volt, hogy megállapítsuk illegálitásának körülményeit. Korábbi vallomásait kiegészítve elmondotta, hogy 1945 és 1948. között nem lakásán rejtőzött, hanem egy ideig Panyolán, bzw. Szarka Boldizsárné lakásán, majd később Vitkán dr. Kovács Lajos lakásán. Ezidő alatt a személyazonosságának igazolására sógora, Nagy József anyakönyvi kivonatát és régi munkakönyvét használta fel. Ezekkel az iratokkal egy alkalommal igazolta magát. A fenti vallomás ellenőrzése folyamatban van.

L. inimp. sz.

Rózsaszabó r. szds.
Környezetvédelmi Hivatal
RÓZSASZABÓ R. SZDS.
1950. június 14.

Készült: 6 plá.
3 old.
Gépelte: Zné.
Nyt.sz: 40/4

TÖRTÉNETI HIVATAL

Árvay József
alez.

1942.03.31.
/1915.11.évf./

IX.cső.ker. Dési oszt.pk.

1942.03.31. 1896.11.27. 1916.06.19. 1915.11.

V.hdt.táb.cső. szak.pk-a

Szül.: Nagybossány/Nyitra vm./

F.: Tóth Mária Ilona /Szőreg/

1917: 3. TÁB. A. EZZ. TART. HDGY. 1916.04.04.

1921.11.04. „ECSI” FHGY

MEGHALT ?